

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
İLAHİYAT FAKÜLTESİ
LKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
ÖĞRETMENLİĞİ BÖLÜMÜ

MUHAMMED KUDSİ BOZKIRI HAZRETLERİNİN HAYATI

Lisans Tezi

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. Ethem CEBECİOĞLU
Tasavvuf Tarihi Ana Bilim Dalı Başkanı

TEZİ HAZIRLAYAN
İlknur CANDAN . 4-B 03071082

ANKARA -2007

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
İLAHİYAT FAKÜLTESİ
İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
ÖĞRETMENLİĞİ BÖLÜMÜ

**MUHAMMED KUDSİ BOZKIRI HAZRETLERİNİN
HAYATI**

LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI:

Prof. Dr. Ethem CEBECİOĞLU

Tasavvuf Tarihi Ana Bilim Dalı Başkanı

TEZİ HAZIRLAYAN

İlknur CANDAN

4-B 03071082

ANKARA -2007

ÖNSÖZ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Hamd, Allah'ı Celle Celaluhu Hazretlerine olsun ki insanı ve bütün yaratılmışları yoktan var edip, sevgisini gönlümüze nakşetti. Salat ve selam Efendimiz Rasulüne olsun ki Yaratıcısına olan muhabbeti ile bize örneklik teşkil etti.

Rabbimiz bizi yoktan var edip, kendisine layık bir kul olmamızı istemiştir. Bunun için de peygamberleri ve nihai peygamber olan Efendimiz Hz. Muhammed Mustafa'yı (sas) göndermiştir.

Ne yazık ki insanlar çok nankör ve unutkan. Kendini yaratan Rabbi'ni ve O'nun Habibi'nin öğretilerini çok çabuk unutmakta, bu alem sonsuzmuş gibi umarsızca yaşamaktadır. Fakat bütün umutların yitirildiği, bütün ışıkların söndüğü bir zamanda yüce Mevla'mız bize acıyıp içimizden birinin ışığını yücelterek yolumuzu aydınlatmak istemektedir.

İşte Muhammed Kudsi Bozkıri Hazretleri de ışığı yücelip bize yol göstermek için seçilmiş, nadide bir insandır. Zamanının kutbu olmuş, körelmiş gönülleri yeniden nurlandırmıştır. O'nun yanına varan huzur bulmuş, sohbetinde bulunan yanından ayrılmak istememiştir.

Her yer ve devirde olduğu gibi cehalet ilmin önüne set çekmeye çalışmış ve O'nu anlayamayan zavallılar, O'nu çekemeyerek O'na engel olmak istemişlerdir. Lakin O gerektiğinde memleketini terk etmiş ama davasından dönmemiştir. Rabbimiz bizi gerçekten çok sevmektedir ve zayi olmamamız için

bu mübarek şahsiyetleri var etmektedir. Bize düşen vazife bu nimetlerin farkında olmak ve bize verilen değere layık olabilmeyi başarmaktır.

Öncelikle bu tezi bana vererek hayatımda yeni ufuklar keşfetmemi sağlayan saygıdeğer Hocam Prof. Dr. Ethem Cebecioğlu'na , çalışmam esnasında bana yardım ve desteklerini esirgemeyen Mehmet Emin Eminoğlu'na ve Hüseyin İzi'ye, Değerli Hocalarım Prof. Dr. Mehmet Akkuş'a ve Öğr. Gör. Süleyman Baybara'ya, sevgili arkadaşım Arzu Arslan'a ve beni yetiştirip desteklerini esirgemeyen aileme teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Rabbimizin bizi FARKINDA olanlardan kılması temennisi ile...

İLKNUR CANDAN

2007-ANKARA

I.BÖLÜM

TASAVVUF HAKKINDA KISA BİLGİ

1.Tasavvufun Tarifleri

Mutasavvıflarca içinde bulunulan hal ve makam gereği olarak, çeşitli biçimlerde tarif edilen tasavvuf; ilahi kaynaklı hikmetin bu düşünce sistemine katılmış olanlar tarafından yeni gelenlere onu aktarma geleneğidir. Böylece tasavvuf, hem zaman içinde sürüp gitme, hem de sonsuz kaynağı ile ilişkisi nedeniyle ardı arkası kesilmeden devam eden bir yenilenmedir. Tasavvuf bir manada tecrübi bir ilim ve insanın kendi ruhunu inceleme yönelimidir; bu yüzden o, bir öğreti, bir öğretici ve manevi bir yöntemi bünyesinde bulundurur.¹

Tasavvuf; İslam'ın ruh hayatı ve İslam Peygamberi'nin şahsında temsil ettiği manevi otoritenin, müesseseseleşmiş ve günümüze kadar yaygınlaşarak gelmiş şeklidir. Tasavvuf; İslami ilimlerin zirve noktası, zübdesi ve özü olarak ifade edilmiştir. İnsandaki dünya tutkusunu atıp, ibadet ve kulluk şuurunu canlandırmayı sağlayan ve Efendimiz'in: Hakk'ın da halkın da sevgisine mahzar olmaya vesile olarak tavsif buyurduğu zühd ve zahidane hayat, tasavvufun önceleri "zühd" daha sonraları "tasavvuf" adıyla ortaya çıkmasının en önemli sebeplerinden biri olmuştur.²

¹ Hayrani Altıntaş, *Tasavvuf Tarihi*, s.1

² H. Kamil Yılmaz, *Anahatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar*, s. 17, 18

Ma'ruf El-Kerhî tasavvufun tarifi konusunda şöyle der: "Tasavvuf; gerçekleri almak, mahlûkatın elinde olan şeylere gönül bağlamamaktır. Gerçekleri almak, hak ve hakikat olmayan, yani doğru olmayan her şeyi bırakıp, ancak ilahî hakikatleri edinmeye çalışmaktır. Tasavvuf, eşyanın hakikatine bakıp, halkın bildiğini terk etmektir. Eşyanın hakikatine bakmak, mahiyetini tetkik etmek, sebep-i hilkatini düşünmek, neye yaradığını araştırmak, nasıl istifade edileceğini öğrenmek demektir. Zira halk, yalnız görülen evsaktan bazılarını görür geçer; ârif tetkik ile mükelleftir." Ebû Hafs El-Hadâd "Tasavvuf tamamen edebden ibarettir" derken, Ebû'l-Hüseyn En-Nuri: "Tasavvuf ne şekil, ne de ilimdir; o sadece güzel ahlaktan ibarettir. Eğer şekil olsaydı, mücadele ile hasıl olurdu, ilim olsaydı öğrenmekle meydana gelirdi. Bu sebepten şekil ve ilim maksadı hasıl etmez. Tasavvuf, Hakk'ın ahlakıyla mütehallî olmaktır." demektedir. Amr Bin Osman El-Mekkî tasavvufu "Zamanın en uygun vaktinde, kulun her an Hak ile meşgul olması" olarak tarif ederken; Sümmün El-Muhib malın insanı esaret altına almasına dikkati çeker ve tasavvufu; "Hiçbir şeye malik olmamak ve bir malın esiri bulunmamak" olarak tarif eder. Cüneyd-i Bağdadî Hazretleri "Tasavvuf, Hakk'ın seni senden gidermesi ve kendisiyle ihya etmesidir; Tasavvuf, mâsivâ ile alakayı keserek, Cenab-ı Hak ile beraber olmaktır" demektedir. Alî Bin El-İsfahanî "Tasavvuf, Hakk'ın gayrından uzak ve masivallahdan halî olmaktır", Ebû Muhammed El-Cüveynî "Tasavvuf, ahvâli kontrol etmek ve güzel olan şeyleri iltizam etmektir", Ebû Amr Ed-Dımişkî "Tasavvuf, alemi noksan gözle görmektir, yahut bütün noksanlardan münezze olanı müşahede etmek için her noksandan

gözü yummaktadır", İbn-il Arabi ise "Tasavvuf, Tanrının ahlakı ile ahlaklanmaktır" ifadeleriyle tasavvuf tarifleri yapmaktadırlar.³

Tasavvuf genel olarak sekiz nebinin sekiz güzel haslet ve adetine dayandırılmıştır ki onlar da şunlardır:

1. Hz. İbrahim'in kerem ve sehaveti
2. Hz. İshak'ın kaza ve kadere rızası
3. Hz. Eyyub'un sabrı
4. Hz. Zekeriyya'nın münacatı
5. Hz. Yahya'nın garipliği
6. Hz. Musa'nın suf hırka giysisi
7. Hz. İsa'nın seyahatı ve tecerrüdü
8. Hz. Muhammed'in fakrı⁴

2. Tasavvufun Menşei

Tasavvufun başlangıcı Resulullah Aleyhisselâm'ın ve Ashâb-ı Kiram Hazerâtının yaşayışlarında görülmektedir. Kaynağı Kur'an-ı kerim ve Hadis-i şeriflerdir. Asr-ı saâdet'te tasavvuf ve mutasavvıf adı ile anılan zümre yoktu. Sufilik yaşanırdı, fakat adı konulmamıştı.

Tasavvuf ilminin Müslümanlar arasında zuhuru, hicri ikinci asrın ortalarına doğrudur. Bugün elimizde mevcut eski tasavvuf kitaplarından sayılan "Nefehâtül-Üns" ün beyanına göre, sofî ismi verilen ilk zat hicrî 150 tarihlerinde vefat etmiş olan Ebu Hâşim isminde bir zâhiddir. Bu zatın Suriye'de

³ www. .tasavvufalemi.com

⁴ Cavit Sunar, *Tasavvuf Tarihi*, s. 165

Remle şehrinde bir zaviye meydana getirdiği ve sâliklerine sofi ismi verdiği rivayet edilmektedir. Sofi ismi Peygamber Efendimiz zamanında yoktu. Bu kelime "Tâbiîn" devrinde söylenmeğe başladı.

Peygamber Efendimiz zamanında bütün Müslümanlar O'nun sohbetlerinde feyz aldıklarından, kendilerine "sahabe" ismi verilmişti. Hazret-i Muhammed Efendimizin irtihallerini müteakip, sahabe-i kiramdan bu feyzi ahzedenlere "tabiîn" denmeye başlandı. Bu sırada Müslümanlar arasında vahdet zayıflamaya, birtakım bâtil fikirler İslâm camiası içersine sokulup yayılmağa başladı, işte tam bu sırada bir topluluk, sâlih ameller işlemekte, doğrulukta, dinlerine olan samîmi bağlılıklarında, zühd-ü takvada ileri giderek, uzlet ve vahdeti ihtiyar ettiler. Kendi nefisleri için birtakım zaviye ve hücreler meydana getirdiler. Bu şekilde hareket eden kimselere "sofiyye" denmeğe başlandı.

Ashâb-ı kiram Tarikat-ı Aliye'nin ne olduğunu bilmiyordu, ama yaşıyordu. Peygamber Efendimizin sohbetinde kendilerine icabeden her şey veriliyordu. Resulullah Efendimizin aralarında bulunması ve sohbeti onları yetiştiriyordu. Ashâb-ı suffa da aynı şekilde yetişiyordu. Herkes nasibi kadar alıyordu. Kimisi çok alıyordu, kimisi az alıyordu. Hele bunların arasında bir zümre vardı ki; "Seninle beraber olanlardan bir taife de -gece- kalkıyorlar." (Müzemmil: 20) âyet-i kerime'sinde belirtildiği üzere, fazla ibadetleriyle seçilmişlerdi.

İlk devirlerde zühdi bir hareket tarzında başlayan tasavvuf; İslâm dininin kendi bünyesinde doğmuş, gerçek canlılığının ve tazeliğinin bir devamı niteliğinde gelişmiştir. Tasavvuf ismiyle zuhuru, hicrî ikinci asrın ortalarına

rastlamaktadır. Tarikat kelimesi ise tasavvufun sistemleşmesinden sonra kullanılmaya başlamıştır. Zühhd hareketi "Mutasavvıfe" adı ile bir topluluk meydana getirince tasavvuf sistemleşmeye başladı. Fakihler nasıl ki fıkıh ilmini, kelâmcılar kelâm ilmini sonradan meydana getirdilerse; başlangıçta sadece hareket halinde beliren tasavvuf da öteki, İslâmî ilimler gibi, sonradan bir ilim haline geldi.İslâmiyet'in ilk zamanlarında nefislerini riyâzat ve zâhidliğe vakfedenlere "zâhid, âbid" gibi isimler verilirdi. Daha sonraları zahidâne hayata sülûk etmiş kimselere "sofi" denmeye başlandı.

Söfiyenin zuhuru ile şeriat ilmi iki kısma ayrılmıştır:

a) Fukahâ ve ehl-i fetvaya mahsus olan ahkâm-ı âmmedir ki, ibadât ve muamelâtтан ibarettir.

b) Tasavvuf ehline ait mücahede, muhasebe-i nefis, bunlardan hasıl olan zevk, vecd halleri, bunları ifade için kullanılan ıstılâhlar ve izahlardır. Daha ziyade zevken anlaşılabilen bu haller için "Tatmayan bilmez" derler. Hazret-i Mevlâna'ya "Âşıklık nedir?" diye sordukları vakit: "Benim gibi ol da öğrenirsin" demiştir.

Bedenî ameller için hükümler konduğu gibi, kalbî ameller için de hükümler kondu. Böylece "Tasavvuf ilmi" doğmuş oldu.

Namaz, oruç ve diğer amellerin zahirî bir şekli varsa ve bunlar zahirî fikhın mevzusunu teşkil ediyorsa; yine bu ibadetlerin aynı şekilde huzur ve huşu gibi bâtinî bir şekli de vardır. Bu da bâtinî fikhın yani tasavvufun mevzusunu teşkil eder.

Zikrin cehri kısmını Abdülkadir Geylânî Hazretleri, hafi kısmını ise

Muhammed Bahaüddin Şâh-ı Nakşibend Hazretleri sistemleştirmişlerdir. Bundan sonra çeşitli kollar zuhur etmiş ise de, hepsinin aslı birdir. Tarikat-ı Muhammediye'dir. Gaye, Allah-u Teâlâ'yı en güzel şekilde zikretmek ve O'na kulluk yapmaktır.⁵

3. Tasavvufun Özellikleri

Tasavvufun başlıca özelliklerini şöylece sıralamak mümkündür:

1. Tasavvuf, tatmak ve yaşamakla, manevî tecrübe ile anlaşılan hal ilmidir, kaal ilmi değildir. Bu manevî tecrübelerin sözle anlatılması mümkün olmadığından “Tatmayan bilmez” denilmiştir.

2. Tasavvuf bilgisinin konusu “ma’rifetulah”tır. Temeli, Allah’ı tanımak; rüknü, O’nu sevmek; zirvesi de O’na varmaktır.

3. Tasavvuf tabiki bir ilim olduğundan, mürşid yada şeyh denilen üstad nezrinde ve terbiyesi altında öğrenilir.

4. Tasavvufu öğreten, mürşid yada şeyh denilen zatın Hz. Peygamber’e ulaşan kesiksiz bir silsileye sahip olması gerekir. Hz. Peygamber’in manevî otoritesini devam ettiren tasavvuf büyükleri, tasavvufî eğitim için böyle bir silsileyi zaruri görmüşlerdir.

⁵ www.tasavvufalemi.com

5. Tasavvuf kitabı bir ilim değildir. Tasavvuf ilminin bir mürşid gözetiminde öğrenilmesi zorunluluğu, onun kitaplardan öğrenilmesini imkansız kılmıştır.

6. Tasavvuf mâ-verâe'l-akl bir ilimdir. Felsefe ve mantık gibi tamamen akla dayanan aklî bir ilim değildir. Akıl üstü, kalp ve vicdan ilmidir.

7. Tasavvuf gözle gördüğümüz bu şahadet aleminden başka, zaman zaman gayb aleminden de bahseder.

8. Tasavvufa tarikat denilen ve Allah'a götüren özel yollarla gidilir.⁶

⁶ H. Kamil Yılmaz, *A.e.g.*,s. 20, 21, 22

II. BÖLÜM

A. MUHAMMED KUDSİ BOZKIRI'NİN HAYATI:

1. Doğumu ve Çocukluğu:

Miladi 1784 yılında Konya vilayetine bağlı Bozkır kazasının Aliçerçi köyünde doğmuştur. İlim sahibi bir aileye mensup olan Muhammed Kudsi Bozkiri'nin şerefli nesepleri İsa'nın oğlu Mustafa'nın oğlu Muhammed'dir. Muhterem annelerinin adı Halime'dir. Soyuna temizdir. Kudüs-ü Şerife gittiği için Kudsi lakabı verilmiş, Bozkırlı olduğu için de Bozkırî denmiştir. İsa adında bir kardeşi olduğu bilinmektedir. Halk arasında Memiş Efendi lakabıyla bilinir. Meşrebi Muahammed, Mezhebi Hanifi, Mesleği Nahşi'dir. Çocukluk yaşlarında aynı kazada Karacahisar isimli yerde otururdu.⁷

2. Doğup Büyüdüğü ve Yaşadığı yerler:

Yukarıda da bahsedildiği üzere Bozkır kazasının Aliçerçi köyünde doğmuştur. Çocukluk yılları da burada geçmiştir. İlim tahsili için Karacahisar, Kayseri, İstanbul, Tırhalı, Hadim ve Alanya'ya gitmiştir. Daha sonra Hocası Hasan Kudsi Hazretleri ile Konya ve Seydişehir'de bulunmuştur.

3. Evlenmesi :

Dört kere evlilik yapmıştır. Hanımları şöyledir:

⁷ Merhaba Gazetesi (Ziya Kuz'un makalesi)- Konya, 19 Şubat 2006

4. Hanımları:

1) Havva Hanım, Karacahisar'da evlendiği ilk hanımıdır. Aliçerçili Samet hoca'nın kızıdır. (Halen Aliçerçi de samedler isimli bir sülale vardır. Talebesi Karabayırlı softa Hoca Mehmed Efendi ile evlenmiştir. Mezarı Üçpınar kabristanındadır.

2) Hocaköylü Halim Efendi'nin kerimesidir. İsmi Gümüşkadın'dır. Bu ailesinden üç oğlu ve iki kızı dünyaya gelmiştir. Kabri Üçpınar kabristanındadır.

3) Bozkır Şeyh'inin kızı Emişkadın'dır. Bozkır Şeyhinin kızıdır. Bu hanımından iki oğlu bir kızı dünyaya gelmiştir.

4) Şeyhi Ödemişli Hasan Kudsi Efendi'nin dul eşi Emine Hanım'dır. Şeyhinin vasiyeti üzerine bu hanımıyla evlenmiştir. Bu hanımından bir oğlu dünyaya gelmiştir. İsmi Hasan Kudsi Efendi'dir. Konya'da vefat etmiş olup, mezarı Hacıfettah kabristanındadır.⁸

5. Çocukları:

Memiş Efendi Hazretlerinin çocukları ve torunlarından memleket ilim ve irfanına hizmet eden, pek çok büyük alim ve fazıl insan yetişmiş, Hazret'in soyu, Konya ve Karaman'ın en meşhur aileleri arasında yer almıştır. Memiş Efendi Hazretleri'nin dört hanımından yedi oğlu ve dört kızı olmuştur.⁹

⁸ Merhaba Gazetesi (Ziya Kuz'un makalesi)- Konya, 19 Şubat 2006

⁹ M. Ali Uz, *Konya Alim ve Velileri*, s.306

5.1. Kızları:

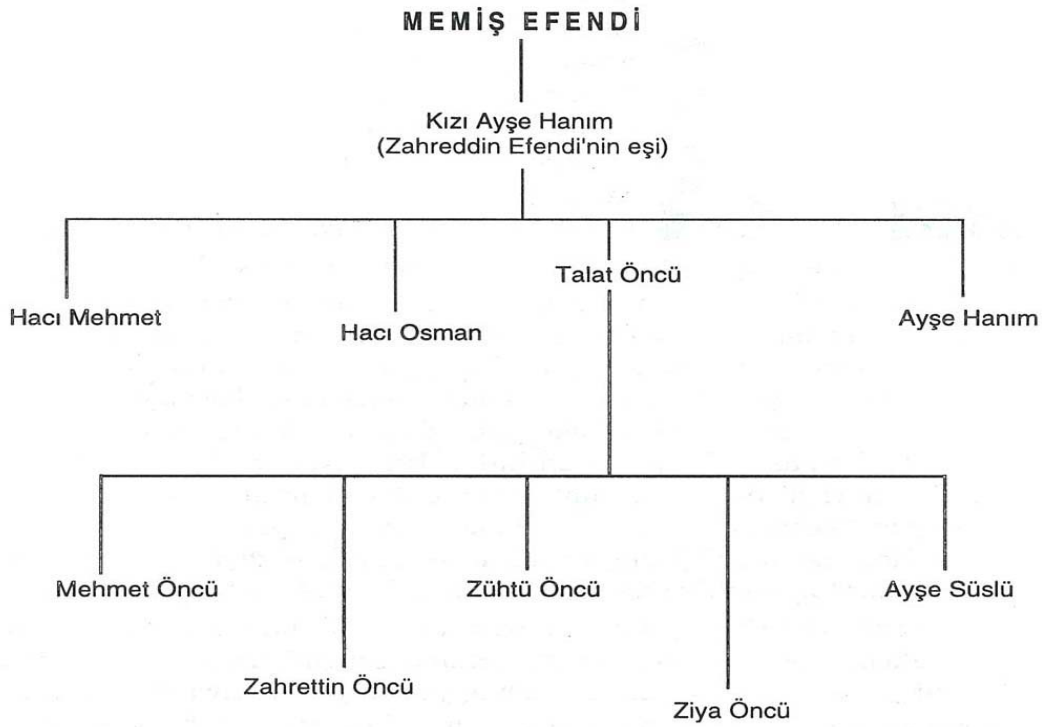
1. Havva Hanım: Memiş Efendi'nin birinci hanımı Aliçerçili Samet Hocanın kızı Havva'dan doğmuştur. Doğum yeri Karacahisardır. Muhammed Kudsi Bozkırı Hazretleri'nin Karabayırlı talebesi Softa Hoca Mehmet Efendi ile evlenmiştir. İki oğlu ve üç kızı dünyaya gelmiştir. Birinci oğlu Halil Efendi, ikinci oğlu Dayısı Muhammed Bahaeddin Efendi de okumak üzere Konya'ya göçmüş ve dayısı Mehmed Bahaeddin Efendi de paşa dairesinde okumuştur. Halil Efendi'nin Uçan, Kuz soy isimleri ile soyu devam etmektedir. Diğer oğlu Sofu Abdullah'ın İnuğur, Akın gibi soy isimlerle soyu İstanbul'da devam etmektedir.

2. Fatma Hanım: Hocaköyünde doğmuştur. Bozkır Kadısı ve Medeni Humayunu (devlet maden işletmelerin müdürü) Abdullah Efendi ile evlenmiştir. Müderris Abdulhalim Kuz ve Yusuf Efendi isimlerinde iki oğlu dünyaya gelmiştir. 1863 yılında Üçpınar'da vefat etmiştir. Mezarı köy kabristanındadır. Soyu Kuz, Öncü, Gümüştop, Tanrıkulu, Erdoğan, Başeğmez soyisimleri ile devam etmektedir.

3. Hatice Kübra Hanım: Hocaköylü Numan Şeyhin oğlu Mehmet Efendi ile evlenmiştir. Bu evliliğinden Ahmet Efendi, Fakih Efendi ve Numan efendi'ler dünyaya gelmiştir. 1926 yılında Üçpınar'da vefat etmiştir. Mezarı

köy mezarlığındadır. Soyu Yamaner, Arıcı, Albayrak, Teber, Saygı ve Uysal soy isimleri ile devam etmektedir.¹⁰

4. Ayşe Hanım: Avdan Şeyhi ve Muhammed Kudsi Bozkırı efendinin halifesi olan Muhammed Zahirüddin Efendi ile evlenmiştir. Üç oğlu ve dört kızı olmuştur. Oğulları Hacı Osman Efendi, İsmail Talat Efendi, Mehmed Efendi'lerdir. Mezarı Avdan'dadır. Soyu Öncü, Tekin, Güzel, Tan, Yaşar soy isimleri ile devam etmektedir.

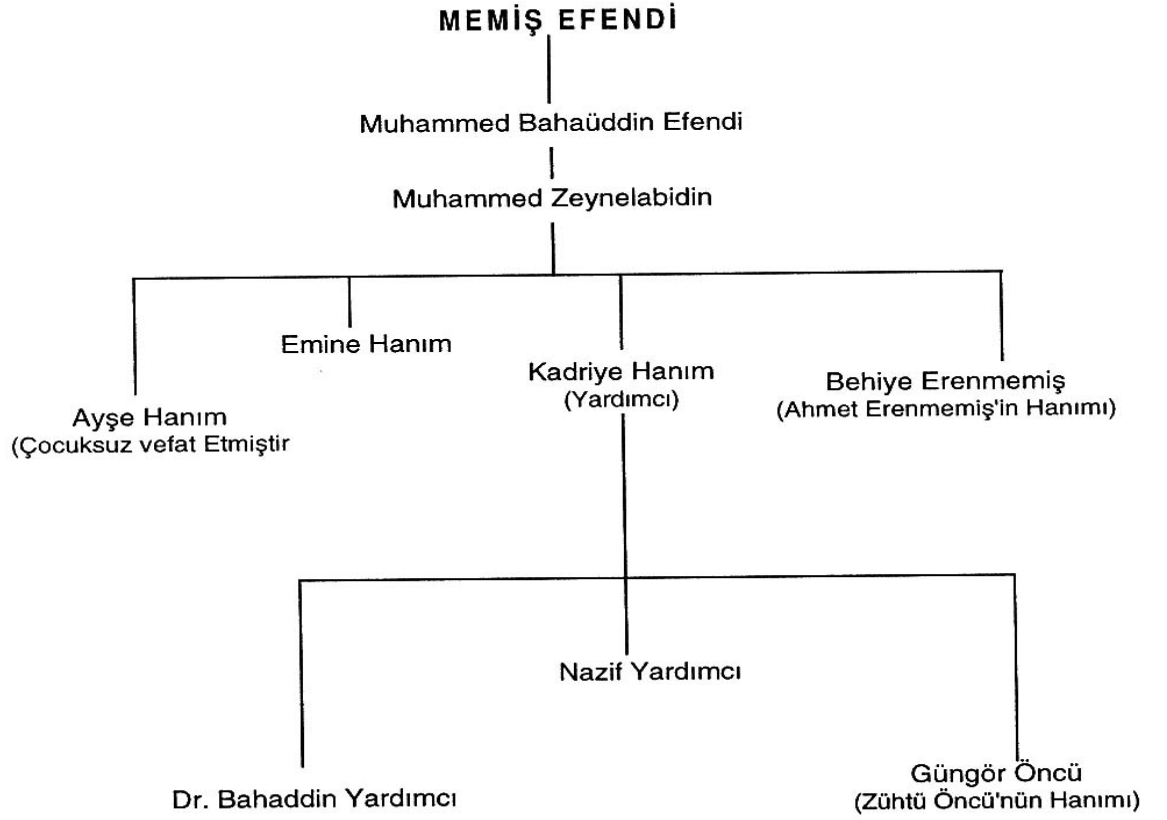
¹⁰ Merhaba Gazetesi (Ziya Kuz'un makalesi)- Konya, 19 Şubat 2006

¹¹ M. Ali Uz, A.g.e, s.317

5.2. Oğulları ve torunları :

1. Muhammed Bahaüddin Efendi: Bozkır'ın Karacahisar köyünde doğmuştur. 1831 yılında babası ile birlikte Hocaköyü'ne hicret etmiştir. Babasının rahle-i tedrisinde bulunmuştur. 1867 yılında Konya'ya yerleşmiştir. Aynı zamanda bugünkü Merkez Bankası'nın yanında bulunan Bekir Sami Paşa Medresesi'nde müderrislik ve Halidiye Tarikatı'nın Şeyhliğini yapmıştır. Hasan Kudsi Efendi'nin kızı Emine Hanımla evlenmiştir. Bu evliliğinden üç oğlu dünyaya gelmiştir. 1906 yılında Konya'da vefat etmiştir. Hacıfettah kabristanına defnedilmiştir.

a. Muhammed Zeynelabidin Efendi: 1866 yılında Hocaköy'de doğmuştur. Babasının Konya'ya göçmesi üzerine Konya'ya gelmiştir. Edirne valiliği, Konya milletvekilliği ve ,meclis-i Ayan üyeliği yapmıştır. Meşrutiyet ve İslamiyet adında basılmış bir eseri vardır. 1940 yılında Medine'de vefat etmiştir. Kabri Cennetül Baki Mezarlığı'ndadır. Aynı zamanda Hacı Veyiszade Mustafa Kurucu Hocamız'ın da hocasıdır. Soyu Yardımcı, Erenmemiş ve Öncü soyisimleri ile devam etmektedir.

12

- b. Muhammed Rıfat Efendi: 1872 yılında Konya'da doğmuştur. 1920 yılında merhum Mahmut Sural Bey'in söylediğine göre kendisini çekemeyenlerin idamına sebep olmuşlardır. Mezarı Hacıfettah kabristanında babasının türbesinin içindedir. Soyu Erenmemiş, Uğurlu ve Filizler soy isimleri ile devam etmektedir.

¹² M. Ali Uz, A.g.e, s.315

geçmiş ve görevi 1919 yılına kadar devam etmiştir. Soyu Karadağ, Sezer, Gümüştöp soy isimleri ile devam etmektedir.

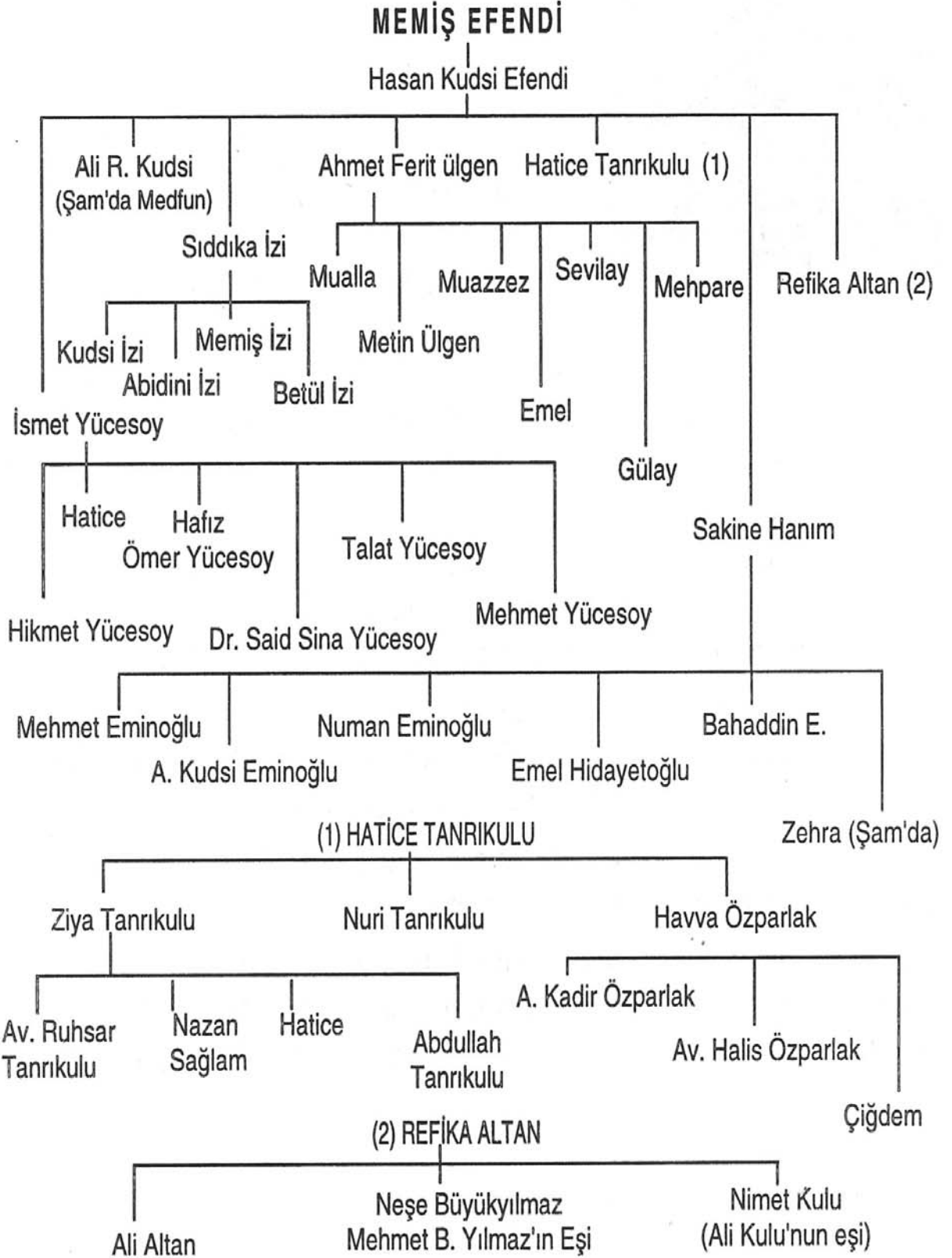
3. Ubeydullah Efendi:Hocaköyünde doğmuştur. Babasının ilim ve terbiyesinde yetişmiştir. Daha sonra Hocaköylü Hafız Nuri Efendi kızı Sıdka Hanım ile evlenmiştir. Bu evliliklerinden Sabit, Feyzullah ve Fatma isminde üç çocuğu dünyaya gelmiştir. Hepsi de genç iken vefat ettiğinden soyu devam etmemiştir. 1881 yılında Hocaköyü'nde vefat etmiştir. Kabri Üçpınar Kurşunlu Cami avlusundadır.

4. Zeynelabidin: 18 yaşında Karacahisar köyünde vefat etmiştir. Kabri aynı köyün kabristanındadır.

5. Şeyh Halid: 1841 yılında Hocaköy'de doğmuştur. Babası ve abisi Muhammed Bahaüddin Efendi'nin terbiyesi altında ilim tahsil etmiştir. 1300 yılında (M.1883) babasının görevlendirmesi ile Halidiyye Tarikatını yaymak için Karaman'a hicret etmiştir.Ketenci Medresesi'nde müderrislik ve Zaviyesinde irşad görevlerinde bulunmuştur. 1909 yılında vefat etmiştir. Kabri aynı medresenin içerisinde. İki oğlu ve bir kızı olup büyük oğlu Mehmed Kutsi uzun yıllar Karaman müftülüğü görevinde bulunmuştur. Soyü Tanrıöver, Çakıllı, Özer soy isimleri ile devam etmektedir.

7. Hasan Kudsi Efendi: Muhammed Kudsi Bozkırı'nin Emine Hanımdan olan küçük oğludur. 1847 yılında Konya'da dünyaya gelmiştir. Öğrenimini Abisi Bahaddin Efendi'den Bekir Sami Paşa Medresesi'nde yapmıştır. Uzun yıllar Kapu Cami ve İplikçi Camii'nde vaizlik yapmıştır. Üçüncü hanımı Bozkır'ın Akçapınar Köyü'nden Kasaplar sülalesinden ve merhum Prof. Dr. Faruk Sümer'in halası Hediye Hanım'dır. 1921 yılında Konya'da vefat etmiştir. Kabri abisinin türbesinin yanındadır. Soyu Ülgen, Tanrıkulu, Eminoğlu, Yücesoy, Atlan, Büyükyılmaz, Kulu ve İzi soy isimleri ile devam etmektedir.¹⁵

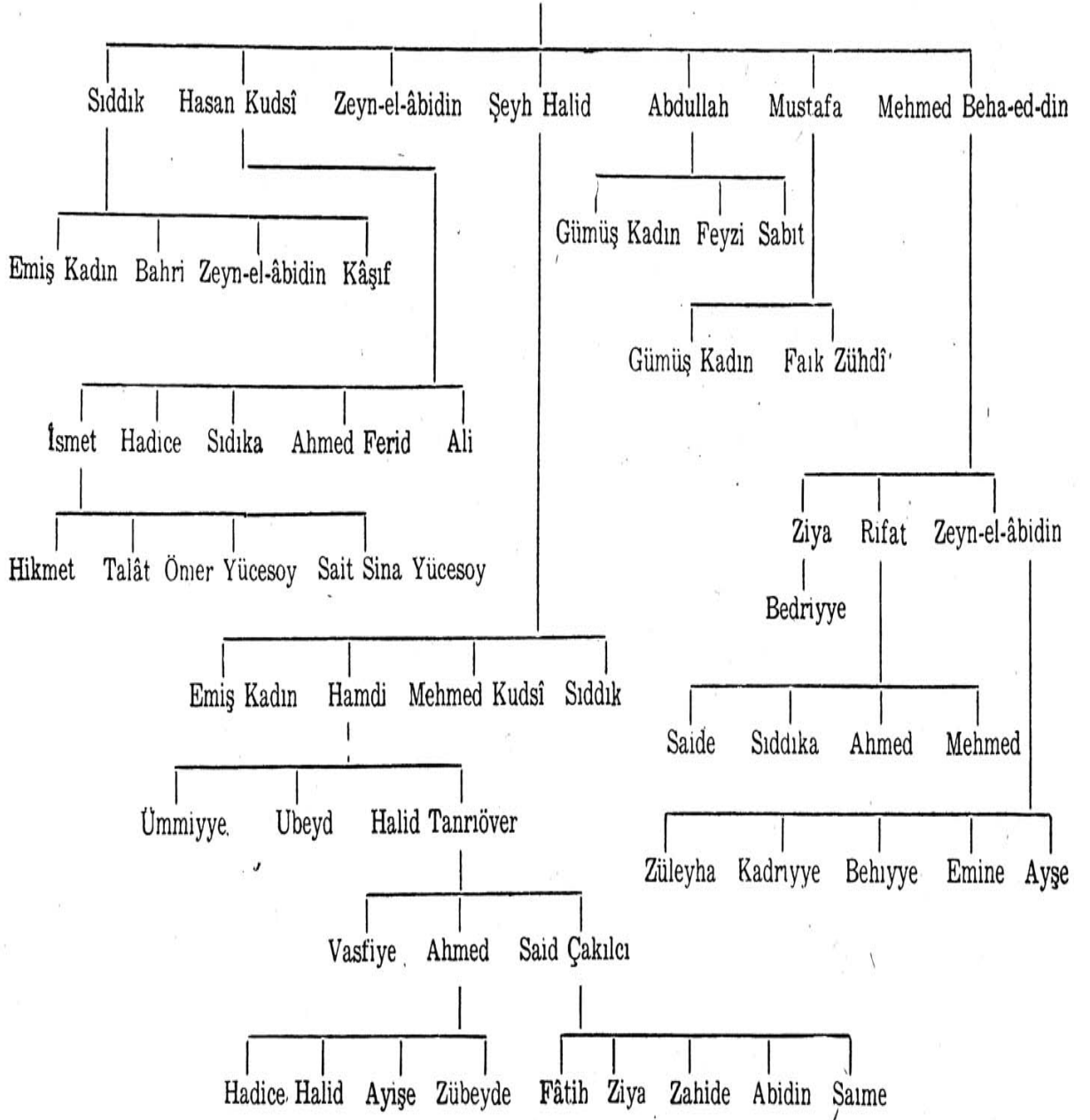
¹⁵ Merhaba Gazetesi (Ziya Kuz'un makalesi)- Konya, 19 Şubat 2006

6. Şeceresi

NAKŞİBENDİ ŞEYH MEMİŞ EFENDİNİN AİLE ŞECERESİ

Muhammed Kudsi (Memiş)

B. TAHSİL HAYATI:

¹⁷ İbrahim Hakkı Konyalı, *Abid ve Abideleri ile Karaman Tarihi*, s. 333

1. Hocaları, Hocalarına Karşı Davranışları ve Tahsilini Yaptığı İlimler:

İlim ve irfan ile meşgul olan bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelen Muhammed Kudsi Bozkırî Hazretleri Osmanlı döneminin eğitim usûlüne göre öğretim ve eğitim görmüştür. Hocalarına karşı her zaman saygılı olmuştur.

Küçük yaşta Karacahisar köyüne gidip, orada akrabalarından İbrahim Efendi adında Ebu Sa'id El-Hadimi Hazretleri'nin talebelerinden ilim sahibi bir zatın terbiyesinde büyümüştür. İbrahim Efendi vefat edince, onun oğlu Muhammed Efendi'nin huzurunda tahsiline devam etmiştir. Daha sonra Kayseri'ye, bilahare İstanbul'a, Trakya'da Tırhalı'ya, Hadim ve Alanya'ya gitmiştir. Burada Hadisi-şerif, bütün fen ve ilimlerin yüksek derecesini tahsil etmiştir. Karacahisar'a döndüğünde Yeğen Mehmet Efendiden de dersler almıştır. Görüldüğü gibi gittiği yerlerde ilim öğrenip tahsilini sürdürmüş, akli ve nakli ilimlerde yetişip; her ilimde söz sahibi olmuştur. Sonra Karacahisar'da evlenmiş ve buraya yerleşmiştir.¹⁸

Muhammed Kutsi Bozkırî Hazretleri'nin mektuplarını incelediğimizde Ahmet Efendi, Abdullah Efendi ve Abdurrahman Efendi adlı hocalarından bahsettiğini görüyoruz ancak hangi ilimleri tahsil ettiği belirtilmemiştir. Yine mektuplarda Memiş Efendi Hazretleri'nin hocalarına son derece saygılı olduğunu görüyoruz. Hocalarından sürekli ilim talep edip, hallerini hatırlarını sormaktadır. Hocalarına en güzel şekilde dua edip kendisine yardımcı olmaları

¹⁸ Türkiye Gazetesi İslam Alimleri Ansiklopedisi, c.18, s.134

için sürekli bir yakarış içinde bulunmaktadır. Dualarına muhtaç olduğunu dile getirmektedir.

2. Kütüphanesi:

Memiş Efendi Hazretleri'nin kendisine ait büyük bir kitap külliyyatı sahip idi. Kitap koleksiyonu yapıp kendisine geniş bir kütüphane oluşturmuştu. İleride de geleceği üzere rahat bırakılmayıp, göç etmeye zorlanmaya başlayınca bir imam olan arkadaşı Salih Efendi'ye kütüphanesini bırakır. Yine bir çok karışıklık ve köy kavgası üzerine halk Salih Efendi'nin çocuklarını vurur. Salih Efendi de aklını kaçırmış bir vaziyette Aliçerçi'den Konya'ya Şeker fabrikası civarına kaçar. Böylece Memiş Efendi Hazretleri'nin kütüphanesi de kitap koleksiyonu da kaybolur gider. Memiş Efendi Hazretleri'nin çocukları da bu karışıklık esnasında arkasını arayamazlar.

3.Tasavvufa Sülûku

Şeyh Halid hazretleri Kudüs'e irşad için gönderdikleri Ödemişli Hasan Kudsi hazretlerini geri çağırıp, tekrar irşad için Konya'ya göndermiştir. Şeyh Hasan Kudsi irşad etmek için Hadim kazasına, sonra da Karacahisar kazasına gelir. Muhammed Kutsi Bozkırı Hazretleri, Şeyh Hasan Kudsi Hazretlerini büyük bir talebe topluluğu ile karşılamıştır.Ve böylece Muhammed Kudsi Bozkırı Hazretleri ilk şeyhi Ödemişli Hasen Kudsi Hazretleri ile tanışmıştır. Bu topluluk Nakşi tarikatının yenileyicisi Halid Hazretlerine ait esasları kabul ederek manevi sohbetlerinde bulunmuştur. Muhammed Kudsi Hazretleri ilk

icazetini Ödemişli Hasen Kudsi Hazretlerinden almıştır. Hasen Kudsi Hazretleri'nin kabri Karaman'dadır.

Şeyh Hasan Kudsi orada birkaç gün kalmış, Şeyh Memiş Efendi Hazretleri malını ve medresesini bırakıp Şeyh Hasan Kudsi Hazretlerinin arkasından sohbetlerinden istifade ederek Seyyid Harun Veli diyarı Seydişehir'e gitmiştir. Hasan Kudsi hazretleri şöyle buyurmuşlar:

-Memiş Efendi senin hatırım için Seydişehir'de on gün kalıp sulük edelim. Sonra sen yerine dön, talebelerin perişan olmasın. Dersler kesildiği zaman Konya'ya gel.

Bu tavsiye sebebiyle Muhammed Kudsi Efendi Karacahisar'a gitmiştir. Orada dersler kesilinceye kadar zikir ve ilim yaymakla meşgul olmuş, sonra da Konya'ya gitmiştir. Orada da fena ve bekaya ait ilimleri öğrenerek beş ay devamlı süluk ve sohbetlerde bulunmuşlardır.

Kendilerini irşat için, Kayseri'ye gönderecekleri bir sırada kendi memleketine gönderilmiş, orada irşat ve halkı hakka davet için vazifelendirilmiştir. Yine Bozkır'a dönen Muhammed Kudsi Bozkiri orada bu vazifelere devam etmiştir.¹⁹

¹⁹ ter. El-Hac Hasan Şükrü, *Şemsül-Şümûs (Güneşler Güneşi)*, s.155

4. Şam'a Yaya olarak Seferi ve Şeyhine İntisabı:

Bu arada Halid-i Bağdadi Hazretleri ile görüşmek aşkı ile her şeyini bırakarak Şam'a doğru yaya olarak yola çıkar, elinde yalnız bir asâ ve bir çıkışı olduğu halde sefer eder. Yolculuk esnasında tam bir kabiliyet ve sevgi gereğince Şam'a varmazdan evvel Halid-i Bağdadi hazretlerinin ruhaniyetinden yirmi iki murakabe ile telkîyn olunmuştur.²⁰

Halid-i Bağdadi Hazretleri'nin evi Şam'da yüksekçe bir tepenin üzerindedir. Halid-i Bağdadi Hazretleri evinde hep seyr-i sulûk içinde vakitlerini geçirirlerdi. Bir gün sabahtan evinin penceresinde Türkiye tarafına bakmaya başlarlar. Görenler meraklanır ama kimi beklediğini soramazlar. Ve nihayet ikinci vakti beklediği adam çıkagelir. Karşıdan Muhammed Kudsi Bozkırî Hazretlerini göstererek yanındakilere "Bu Anadolu'nun aslanıdır" buyururlar.

Ondan sonra da Muhammed Kudsi Bozkırî Hazretleri Halid-i Bağdadi Hazretlerinin meclisine devam edip, orada bizzat terbiye ve feyz almıştır, sohbetlerinden pek çok istifade etmiştir.

5. Halifelik alması:

Şeyhi Mevlana Halid-i Bağdadi Hazretleri Kudüs-i Şerife gitmesini emrederler. Burada da kendisine diğer bir erbain ve hayli telkinler ihsan olunur. Sonra Mevlana Halid hazretlerine döner . Burada Kudsî lakabı ile Hilafet

²⁰ ter. El-Hac Hasan Şükrü , A.g.e, s.156

tecdidi ile hilafet-i tamme ihsan edilir. Böylece ikinci olarak halife olur. Çünkü birincisi Ödemişli Hazretten verilmişti. Kuds-i Şerif mi'rac mekanı olmasından dolayı burada Şeyhin izni ile Erbain çıkaranlara bu Kudsi lakabı ihsan edilir. Halid-i Bağdadi Hazretleri böylece Muhammed Kudsi Bozkıri Hazretlerinin halifeliğini yenileyerek memleketine geri dönmesini istemiştir. Karacahisar'da ilim neşretmek ve irşada devam etmekle kendilerini vazifelendirmiştir.

C. ASKERLİĞİ

Muhammed Kutsi Bozkıri Hazretleri'nin mektuplarından askere gittiğini anlıyoruz. Mektupları arasında yaralı gazilere mahsus, Osmanlı Kızılay topluluğu Fakülte Hastanesi'nden gönderilmiş bir harp evrağı bulunmaktadır. Fakat askerliğini nerede ve nasıl yaptığına dair bilgimiz mevcut değildir.

D. MÜRŞİD OLDUKTAN SONRAKİ HAYATI

1. İrşadı:

Şam'ı Şeriften Hazreti şeyhin emri ile Karacahisar 'a gelip vazifeyi ifaya başlar. Talebeler yetiştirir, halkı bilinçlendirip öncülük etmeye çalışır.

Bir keresinde devlet tarafından Konya havalisine gönderilmiş büyük alimlerden kur'a müfettişi, Bozkır kasabasına gelip Halidiyye tarikatına giren ve Hz. Mevlana Şeyh Muhammed Kudsi Bozkıri hazretlerinden inabe alanlara zulüm ve işkence edermiş. Bir gün Muhammed Kutsi Bozkıri Hazretlerine demişti: “Hak Teala emir buyurmuş mu ki, kullarım kullarına inabe edin? “Ancak Rabbinize inabe edin” buyurmuştur İnabe hakkadır. Kula olmaz.”

Muhammed Kudsi Hazretleri buyurmuş ki: “Ey Efendi (İla Rabbüküm) deki (ila) ne için konulmuştur?”

İsmi geçen müfettiş kendilerine cevaben “nahiv kaidesine göre sona erdirmek manasınadır.” demiştir.

Muhammed Kudsi Hazretleri, “Bir şeyin başlangıcı olmayınca sonu olur mu? Hakkın vücuduna başlangıç ve son tasavvuru caiz değildir. Mümkün de değildir. Fakat Allah yolunda fani olan şeyh ve Hakka ulaşan şeyhin bu hali başlangıçtır. Aynı zamanda ilahlık kapısıdır.” buyurmuştur. Adı geçen müfettiş düştüğü gafletten uyanmış. Samimiyetini arttırmıştır.²¹

Muhammed Kudsi Bozkırı'nin bu halleri üzerine birçok inkarcı ve çekemeyenler ortaya çıkmıştır. Defalarca kendine suikast düzenlenmiştir. Bu gibi hadiseler üzerine hicret ederek aynı kazanın Hoce isimli bir köyüne yerleşerek onyediyedi sene orada kalıp medresede müderrislik ile Nakşi dersleri sunmuş, Allah'ın emir ve yasaklarını halka bildirerek irşada devam etmiştir.

Neyazık ki orada da kendini rahat bırakmayanlar çıkmış ve kendisini göç etmeye zorlamışlardır. O köyden de göç etmeleri gerekmiş ve Seydişehir'e gelmiştir. Seydişehir'de de beş ay kalabilmiştir. Çünkü rivayetlere göre orada bulunan Abdullah isimli halifesi: “Efendim gelecektiniz de beni niye buraya gönderdiniz” diyerek Muhammed Kudsi Bozkırı'nin yeniden göç etmesine sebep olmuştur. Seydişehir'e bağlı Çavuş kasabasına yerleşmiştir. Bu köy ahalisi kendilerine olan saygı ve hürmetten dolayı kendilerini davet etmişlerdi.

²¹ ter. El-Hac Hasan Şükrü , A.g.e, s.166

Ayrıca burada kardeşi İsa efendi ve çocukları bulunmaktaydı. Bu sırada Bozkır ahalisi de yaptıklarından pişman olup özür dilemek istediler. Kendi memleketine dönmesi için beş yüze yakın kişi Muhammed Kudsi Bozkırı'nin huzuruna gelmiştir. Fakat Muhammed Kudsi Bozkırı hazretleri köyüne dönmenin zor olacağını söyleyerek adetleri üzerine iki üç saat teheccüt namazını eda ettiler. Kendilerine birçok manevi haller geldiği bir sırada “ Bizim hicretimiz artık dünyaya ait değildir. Cenab-ı Maşuktan başka bir yere hicret etmiyoruz” dediler.²²

2.Yaşadığı yerin dışına yaptığı ziyaretler:

Muhammed Kudsi Bozkırı Hazretleri tahsili için daha öncede bahsedildiği gibi Kayseri, İstanbul, Trakya'da Tirhala, Hadim ve Antalya'ya gitmiştir. Daha sonra Hasan Kudsi Hazretleri ile Seydişehir'e gelmişlerdir. Sonrada Konya'ya gitmiştir. Mevlana Halid-i Bağdadi Hazretleri ile görüşebilmek için Şam'a gitmiştir. Oradan Kudüs'e de gidip daha sonra memleketi Karacahisar'a geri dönmüştür. Burada da huzursuzluk çıkması sebebi ile Hoca (Üçpınar) köyüne, Seydişehir'e son olarak da Çavuş'a göç etmiştir. Mektuplarından Yemen'de de bulunduğunu öğreniyoruz lakin ne amaçla gittiğini bilemiyoruz.

3. Vücut Yapıları:

Orta boylu, esmere yakın, alını açık, kaşlarının arası da açık idi. Kaşları ince ve uzundu. Gözleri orta ve siyahtı. Ağzı büyükçe ve genişti. Sakalı sık ve

²² ter. El-Hac Hasan Şükrü , A.g.e, s.157

çok büyükçeydi. Vefat ettikleri zaman sakalının beyazı karasından daha çoktu. Mübarek kemikleri iri ve kuvvetliydi. Velilik aynası olan alınlarında velilik nuru parlamakta olup heybetli bir görünüşü vardı. Kendilerini aniden görenleri korku kaplardı.

4. Vefatı:

“Veliler o kimselerdir ki, Allah’a iman edip emirlerine aykırı hareket etmekten sakınırlar. Onlar için dünya hayatında Kur’anın ve peygamberin haberiyle ahirette de cennetle müjdeler vardır” ayet-i celilesini okuyup gözlerini yumarak kuşluk vaktinde 1269 (1852) yılında muharrem ayının on üçüncü günü 71 yaşında Hakkın rahmetine kavuşmuştur. Çavuş Köyüne defn olunmuştur. Hala orası bir ziyaretgahdır.

D. HALİFELERİ

Anadolu’nun değişik yerlerine gönderdiği elliye yakın halifesi mevcuttur.

1. Bozkırlı Mustafa Efendi
2. Bozkırlı Muhammed Efendi
3. Bozkırlı İbrahim Efendi
4. Bozkırlı Süleyman Efendi
5. Bozkırlı Hasan Efendi
6. Bozkırlı Mustafa Efendi
7. Ahıskalı Hacı Halil Efendi
8. Sivashlı Hacı Mustafa Efendi

9. Aksekili Hacı Muhammed Efendi
10. Alanyalı Ahmed Efendi
11. Elmalılı Hacı Hüseyin Efendi
12. Seydişehirli Hacı Abdullah Efendi
13. Yalvaçlı Hacı Hasan Efendi
14. Burdurlu Abdullah efendi
15. Taşkentli Fadıl Efendi
16. Alanyalı Ali Efendi
17. İstanbullu Hacı Feyzullah efendi
18. Ermenekli Ali Efendi
19. Ermenekli Mustafa Efendi
20. Üregilli Ali Efendi
21. Antalya Ali Efendi
22. Niğdeli Abdulkadir Efendi
23. Konyalı Hafız Ahmed Efendi
24. Konyalı Nuri Efendi
25. Çumra Alibeyhüyüğünden Hacı Ahmed Efendi
26. Tarsuslu Hacı İbrahim Efendi
27. Aksekili Süleyman Efendi
28. Aksekili Süleyman Efendi (iki halifenin ismi aynı)
29. Seydişehirli Abdullah Efendi
30. Seydişehirli Türbedar Musa Efendi
31. Beyşehirli Hacı Ahmed Efendi

32. Kırımlı Hacı Efendi
33. Ispartalı Osman Efendi
34. Manisalı Ali Efendi
35. Manisalı Ali Efendi
36. Tekeli Ali Efendi
37. Hadimli Ali Efendi
38. Belviranlı Hüseyin Efendi
39. Düşenbeli Hacı Efendi
40. Düşenbeli Abdurrahman Efendi
41. Düşenbeli Muhammed Efendi
42. Trabzonlu Muhammed Efendi
43. Aladağlı Abdülkadir Efendi
44. Konyalı Hacı Ömer Efendi
45. Şebinkarahisarlı Nuri Efendi
46. Topbaşzade Ahmed Kudsi Efendi²³

Hacı Fettah mezarlığındaki kubbe altında medfun bulunan oğlu Şeyh Muhammed Bahauddin Efendi, Memiş Efendi Hazretlerinin halifelerdendir. Bahauddin Efendi de hilafet görevini oğlu ve aynı zamanda Hakim Ayan azası olan Muhammed Zeynel Abidin Efendiye vermiştir. Hilafet Zeynel Abidin Efendiden, müderris ve gazeteci Ali Rıza Kudsi Efendiye geçmiştir.

E. KERAMETLERİ VE MENKİBELERİ

²³ Abdurrahman Memiş, *Halidi Bağdadi ve Anadolu'da Halidilik*, s. 139, 140

Keramet göstermekten çok çekinirlerdi. Eğer bir müridin kurtuluşuna vesile olacaksa çaresiz olarak açığa vururlardı. Nitekim alimlerde çok yavaş istidada sahip bir müride, bir gün tahminen üç saatlik bir mesafedeki bir köyde kalp daralması geldi. İçinden şöyle geçiyordu: “Alemde şeyh endişesini niçin çekeyim, tarikat arzusu ile neden bir çok zahmetlere katlanayım? Bu zorluklar niçin olsun? Bu meslekten bir şey anlayamadım. Bundan sonra bende diğer insanlar gibi kendi karımla meşgul olayım” diyerek tarikattan çıkmak istedi. Bu isteklerini kimseye açmadan Muhammed Kudsi Bozkırı'nin huzuruna çıkınca, Muhammed Kudsi Bozkırı şöyle dedi: “Kimin şeyhi yoksa, onun şeyhi şeytandır değil mi? Hak yoldan çıkmaya akıllı kişi cesaret edebilir mi?” buyurarak yanlış düşünceyi müridinin gönlünden çıkararak sulûke teşvik edip tekrar hidayetine vesile oldular.²⁴

.....

Yine Allah yolunda bulunan bir zat, rüyasında kendisini, Yazıcızade Muhammed Efendinin “Muhammediyye” adlı kitabını cilt ve kağıdı ile adeta bir meyva yer gibi görüp, uyandıktan sonra da şöyle düşündü: “İnşallah sülükümden sonra Bayram-ı Veli ve Yazıcızade Muhammed Efendi hazretlerini ziyaret edeyim. Bizim feyzimiz onlardan gibi görünüyor.” Ondan sonrasını kendisi şöyle anlatıyor: “ Sonra da onların huzurunda sulûkler edeyim dedim. Namaz vakti yaklaşınca namaz kılmak için hücremden çıktığımda hücrenin kapısı hizasında olan caminin kapısında duran O Hazret bana yöneldi. Huzurlarına varırken aniden: “Muhammed Efendinin önünde hazır olan

²⁴ ter. El-Hac Hasan Şükrü , A.g.e, s 163

Bayramı bırakıp da başka yere Bayramı aramağa neden gitsin? Bazen kişinin şeyhinden olan feyzi diğer bir şeyhtenmiş gibi görünür. Bu Allah'ın hikmetlerindedir. Amellerinde halis ol” diyerek bana zor beyan edilen bir hal ihsan buyurdular. Bu halleri her zaman beyan ederlerdi.²⁵

.....

Bir salık, sülükü esnasında bir hastalığa yakalanıp sabır etmeyip memleketine gitmeyi arzu etti. Muhammed Kudsi Bozkırı Hazretleri kendisine “Gitme, sülükünü tamamla, korkma” buyurdular. Buna rağmen itimat etmeyip memleketine gittiğinde gayet mizaçsız ve ümitsiz yatarken, bir gece Hazretin yanında olduğunu gördü. Ondan sonrasını kendisi şöyle anlatıyor: “Hazret elinde kazma ile karnımda hastalığıma sebep olan illetin üzerine bir defa kuvvetle vurup, oradan bir şey çıkardı. Uyandığım zaman hiçbir hastalığımın kalmadığını gördüm. Allah’a hamdolsun hemen iyileştim.”

.....

Aynı zat Hazretin katipliğinde bulunduğu sırada Pazar günleri kalem kağıt almak için akçe istediğini, Muhammed Kudsi Bozkırı Hazretleri'nin hemen elini cebine atarak “akçe kalmadı” dediğini ve bir kimseden borç para bulurum ümidiyle ortalığı araştırdığını, fakat hiçbir kimseden bir şey temin edemediğini, buna rağmen yine para istediği sırada bu defa yine ellerini

²⁵ ter. El-Hac Hasan Şükrü , A.g.e, s.164

ceplerine sokup kafi miktar akçeyi kendisine verdiğini nakleder ve “Bu hallerini bir çok defa gördüm” diye ekler.²⁶

.....

Talebelerinden bir zat hakkında çok alaka gösterdiği için “Sen denizin arkasına da gitsen elimden kurtulamazsın” buyurdu. Çok zaman geçtikten sonra o talebe deniz aşırı bir yere ilim tahsiline gitmişti. Bir gün dersini anlamadığından sıkıntılı yatmış, rahat uyuyamamıştı. Bir ara daldığında ise dersi tamamıyla öğrenmişti. Senelerden sonra Hazreti ziyarete geldiğinde hemen tebessüm buyurarak “sana ben denizin arkasında da olsan elimden kurtulamazsın demedim mi?” dedi.²⁷

.....

Rivayet edilen bir başka kerameti ise şöyledir: Muhammed Kudsi Bozkırı hazretlerinin Rabbine kavuşmasından on üç sene sonra türbe-i şerifleri yaptırılırken lahd-i şerifleri açılmıştır. Mubarek vücutlarının hayattaki gibi hiç bozulmadan muhafaza olunduğu görülmüştür. Hayatta iken dile getirdiği “vücudunu çürüten er olmaz” sözüne en güzel örnek olmuştur.²⁸

.....

Büyük alimlerden Osman Efendi Mevlana Muhammed Kudsi hazretlerinin bazı büyük arkadaşları ile sohbet ettiğinde, tarikata taarruz

²⁶ ter. El-Hac Hasan Şükrü , A.g.e, s.164

²⁷ ter. El-Hac Hasan Şükrü , A.g.e, s.165

²⁸ ter. El-Hac Hasan Şükrü , A.g.e, s.165

edermiş. Bir gün halifelerden bazıları, adı geçen efendiye şöyle derler: Bugün Mevlana Muhammed Kudsi'ye gidelim. Adam "orada işim yok" diyerek bu isteği reddeder. Sonunda adamı ikna ederek muhakkak seni şeyhin huzuruna getireceğiz demişler. Efendi "giderim ama elini öpmem" der. Halifeler buna razı olurlar. Huzuruna ilk olarak halifeler girip ellerini öpüp, karşısında saf bağlarlar. Sonra Osman efendi mis gibi kokan hücreye girdiğinde bir ses çıkarıp düşüp bayılır. Ağzından köpükler gelmeye başlar. Ayıldıktan sonra sağına soluna bakınıp beklerken Muhammed Kudsi Hazretleri şöyle sorarlar: "Gördüğünüz burada var mıdır?". Adam "yok" diye cevap verince Hazret "sizin irşadınız bizden değildir." der.

Bu garip olay karşısında halifeler hayretler içinde kalırlar. Sonra da mübarek ellerini öpüp çıkarlar.

Halifeler Osman efendi'ye " Bu hale düşmene sebep nedir?" diye sorunca O da: "Mukaddes hücreye girdiğimde Hoca Efendimiz hazretlerini görünce bana bir hal gelip kuvvetlice bağırdım. Kendimi kıyamet gününde hissettim. Kıyamet kopmuş, Ararat meydanında amellerimi tartıyorlar. Hiçbir amelim çıkmayınca ilahi emir zuhur edip " Bu kulumu cehenneme atın!" Zebanilerde beni tuttular cehenneme getirdiler. Ben ise "Ya İlahi senin ilahi Kuran'ını talim ettim. Aynı zamanda başkalarına da öğrettim. Bu kadar Peygamberimizin hadis- i şeriflerini de ezberledim. Bu kadar tefsir-i şerif okuyup kavradım. Hiçbir amelim yok mudur Ya Rabbi! Dedim. Buyurdular ki " Hiç birisi uluhiyyet katımda makbul olmadı." Böylece ümidim kesildi. Hiçbir

tarafıta Őefaataçım kalmadı. Ansızın yüksek bir zaat çıktı. Şekli Şöyle idi: Uzun boylu, kaba cüsseli, yeŐil cübbeli, büyük sarıklı, güneŐ yüzlü, Şöyle buyurdu: “Ya İlahi! Osman kulunu bana bağıŐla!” Hemen uyandım sağı sola baktım; böyle bir zat göremedim. Bunun üzerine Efendimiz Hazretleri buyurdular ki “Sizin irşadınız bizden değıldir. Yani Efendimiz Halid Hazretlerinden demektir.” diye anlatarak durumu açıklar.

Daha sonra Osman Efendi ağılayıp istiğfar ederek yaptıklarına pişman olur. Bütün mallarını ve çeşitli kitaplarını fakirlere ve talebelere hediye edip doğıruca Şam’a gider, Mevlana Halid-i Bağıdadi Hazretlerinin huzuruna varır. Halid Hazretleri Osman Efendiye kırk gün ile ferman buyurur. Osman Efendi kırk gün hücrede kalır. Sonuncu gün hücreden Őiddetli bir gürültü kopar. Hademelerden biri bunu Halid Hazretlerine haber verir. Bunun üzerine Halid Hazretleri “Osman Efendi büyük velilerden oldu, duyulan ses velilerin sesidir.” buyururlar.²⁹

.....

Basra valisi kendisine bir Şeyh aramıŐ. Memiş Efendi Hazretlerini bulmuş. Gelmiş Memiş Efendi Hazretleri’nin yanında konaklamıŐ, süluk etmiş, sohbetinden nasiplenmiŐ ve yanından ayrılmıŐ. Bir müddet sonra Basra valisi tarafından Memiş Efendi Hazretleri evinden uzaklarda iken evine iki araba dolusu hediyelik ev eŐyası gönderilmiş. Hepside ipekli ve altın simliymiŐ. Memiş Efendi Hazretleri’nin Hanımı gönderilenleri çok beğenmiş ve kabul

²⁹ ter. El-Hac Hasan Şükrü , A.g.e, s.168

etmiş. Memiş Efendi Hazretleri evinden uzak bulunduğu yerde tefekküre dalışında evine bir bakmış yılanlar var. Hemen toparlanıp evine gelmiş. Memiş Efendi Hazretleri'nin Hanımı ise getirilenler ile evini bir güzel süslemiş. Memiş Efendi Hazretleri “ ne bunlar çıkar bunları çıkar, ben bunlar yüzünden bir türlü kendime gelemiyorum” diyerek gönderilen hediyeleri hemen toplattırılmış ve arabalara tekrar yüklettirmiş. Hazret'in Hanımı iki yastığı çok beğenmiş ve alıkoymuş. Hazret o gece rüyasında evinde iki yılanın üzerine üzerine geldiğini görmüş. Hemen Hanımını kaldırıp “Saliha Kadın bana iki yılan göründü” demiş. Hanımı da iki yastığı alıkoyduğunu belirtmiş. Hazret de “Çıkar onları onlar bana yılan” diyerek uyarılmış. Evinde bir post kalmış, bir yatağı ve de üzerlerine örtecek bir kürk kalmış.

.....

Bir gün bir adam, imtihan kastı ile “Muhammed Kudsi olgun bir veli, faziletli bir mürşid ise, ben bir meşru olmayan yemek pişirttim. Eğer yerlerse hakiki veli değillerdir. Eğer yemezlerse, kamil bir veli, faziletli bir b mürşiddirler.” diyerek evine davet eder.

Mevlana Muhammed Kudsi Hazretleri saliklerden birini yanına alıp adamın evine varır. Hazırlanan yemeği yemek için sofraya otururlar. Salik suluk ettiği için, yani bunun gereği olarak oruçlu idi. Diğer bir odaya halvet için gider. Ev sahibi der ki:” Efendimiz hademenizi yemek için yanınıza alırsanız güzel olur.” Muhammed Kudsi Hazretleri şöyle buyurur:” o bir şahindir değme leşe konmaz.”

Hane sahibi Hazretin neyi kastettiğini anlamayıp salikin yanına gider ve neden gelmediğini sorar.

Salik cevaben “Efendimiz Hazretleri bir umman denizidir ki değme (olur olmaz) bir leş onu bulandırmaz.”

Bu keramet üzerine hane sahibi anlayarak, yaptığına pişman olur, tevbe eder. Daha sonra da müridlerin en iyilerinden olur.³⁰

.....

Faziletli, kamil Şeyh Mustafa Efendi Hazretleri; Muhammed Kudsi Bozkırı Hazretlerinin kıymetli halifelerindendi. Muhammed Kudsi Bozkırı Hazretlerinin vefatından sonra kabirlerini tamir hususunda çok çaba göstermiştir. Tamir esnasında ayak tarafından kabir açılır. Halife Hazretleri elini açılan yerden kabre elini sokunca “Hazret sıcaktır!” diyerek düşüp bayılır. Bu halde bir müddet yatarlar. Bu hal içindeyken Peygamber Efendimiz ona görünüp ”Ey Mustafa sen şeyhine hizmetini güzel yaptın. Karşılık olarak bizim sevgilimiz İstanbul’da ki Hacı Feyzullah Efendinin yanında kırk gün bir zaman kal.” buyurarak Mustafa Efendi’yi şereflendirir.³¹

.....

Rivayet edilen başka bir kerametine göre Hocaköylüler, Memiş Efendi Hazretleri’ni köylerine geri götürmek için, Çavuş’a geldiklerinde Hazret güç

³⁰ ter. El-Hac Hasan Şükrü , A.g.e, s.168, 169

³¹ ter. El-Hac Hasan Şükrü , A.g.e, s.169

vaziyette kalır. İki tarafı da kırmak istemez: “Odama iki tabut koyun, kimin tabutuna girersem, onlar götürsün!” der. Odasına her iki taraftan da, birer tabut koyarlar. Sabahleyin Memiş Efendi Hazretleri’ni Çavuşlular’ın tabutunda bulurlar. Bu sebeple de cenazesi Çavuş’ta defnedilir. Çavuşlular bu menkıbeyi, kendilerini tercih ettiği için, gururla anlatıyorlar.³²

.....

Memiş Efendi Hazretleri’nin türbesine bitişik olan cami, zamanla yıkılmaya yüz tutmuş, ihtiyacı da karşılayamaz duruma gelmiş. Çavuşlular bu camiyi yıkıp, biraz da genişleterek yeniden yapmışlar. Camii inşaatı biteli de beş altı yıl kadar ancak olmuş.

Camii inşaatı devam ederken, Beyşehirli bir zat: “Caminin kapı ve pencerelerini de ben yaptıracağım.” diye haber salmış. Hiç ummadıkları bir adamdan gelen bu yardım haberine hayret etmişler. Hatta adama takılmışlar: “Babanı rüyada mı gördün? Çavuş’taki camiye yardım etmek nereden aklına geldi?” diye sormuşlar. Kapı, pencereye yaptırmayı vadeden adam, şunları anlatmış:

“Ben, beş altı yaşlarındayken felçli idim, yürüyemiyordum. Annemle babam beni yanlarına alarak Memiş Efendi’yi ziyarete gittiler. Beni türbede, merhumun sandukasının yanına yatırdılar ve namaza durdular. Onlar namaza durduktan sonra sandukadan bir el uzandı ve beni tutup ayağa kaldırdı. Ben heyecanla koşarak, tapır tapır merdivenlerden inmeye başlayınca, annemle

³² M. Ali Uz, A.g.e, s. 209

babam da namazlarını bozarak arkamdan bana yetiştiler. İşte o günden sonra ben yürür oldum. Merhuma beir minnet borcum vardı, onu ödemek istedim.”³³

.....

İkinci namazı için camiye gelen bütün Çavuşlular, Memiş Efendi Hazretleri'nin türbesine doğru dönüp, Fatiha okumadan içeri girmiyorlardı. Çıkarken de aynı şeyi yapıyorlardı. Yani bu büyük velinin kabri, beş vakit fatihalarla nurlanıyordu.³⁴

.....

Mehmet Emin Eminoğlu anlatıyor:

“1973'te Memiş Efendi Dedemi ziyarete gittim. Çavuşun yolları kötü olduğu için arabadan inip yayan yola devam ettik. İçimden “Dedem bana kerametini göster” diye dua ettim. Yokuştan çıkınca önümüze bir duvar geldi. Etraf mis gibi gül kokmaya başladı. Duvarın ardına bakınmaya başladım gül bahçesi nerde diye. Yanımdaki arkadaşım “ne bakınıp duruyorsun?” dedi. “Gül kokusu geliyor da gül bahçesi nerde diye bakıyorum” dedim. “Ne gül kokusu tezek kokuyor.” dedi. Bende hemen sustum, dedem bana kerametini göstermişti. Gittiğimizde türbe ile cami yan yanaydı. Bir ışık camiye doğru hareket etti. Dedem bana camiye gidin camiye diyordu.”

³³ M. Ali Uz, A.g.e, s.210

³⁴ M. Ali Uz, A.g.e, s.210

“ Ben kitap dükkanı işletiyordum. Eve misafir gelmiş, erzak almam için bana evden haber gönderdiler. Cebime baktım santim para yok. Sokaktan da sanki ihtilal olmuş gibi bir tek adam geçmiyor. Dedemizden de misafire hürmeti öğrendik, ikram için elimizden geleni yapmamız gerektiğini öğrendik. Ne yapacağız. Eee dedim senin rızk duan vardı okusana. Başladım içimden “estağfirullah sübhanallahi ve bi hamdihi sübhanallahi el azim” duasını okumaya. Öğleden sonraya doğru bir adam çıktı geldi. Birkaç kitap inceledi. Ne fiyatını sordu ne de paket yap dedi, parasını ödedi çıktı gitti. Allah Allah dedim. Sonra yine iki kişi daha gelip aynı şekilde kitap alıp gittiler. Dedem Rızkı Allah’tan bekleyin diye öğretmiş bize, bende komşulardan borç para istemek yerine Allah’tan istedim. O da gönderdi, gönderdi. Dükkanı kapatıp alış veriş yaptım, evime gittim.”

III. BÖLÜM:

A. SOSYAL HAYATI

Muhammed Kutsi Hazretleri tam bir güzel ahlak örneğiydi. Gayet vakur ve sükunet sahibiydi. Asla kakhaha ile gülmezdi. Ara sıra tebessüm ederlerdi.

Çok sıcak kanlıydı. Kendisi ile sohbet eden kimse ayrılmak istemezdi. Her zaman hakikatten bahseder, marifetleri izah ederdi. Hiçbir zaman fuzuli konuşmaz, daima hayırlı nasihatte bulunurdu. Sözlerini işiten kimseye asla unutkanlık ve usanma hali gelmezdi.

Keramet eseri olarak, her kim dünya sıkıntıları ve darlık yönünden muzdarip olarak onun meclisine gelmiş olsa, hemen her türlü ferahlığa erişir, büyük bir genişlik hissederdi. Eğer kendisinde dünya muhabbeti varsa derhal yok olur, geçim sıkıntısı ve iç ızdıraplarından kurtulurdu. Neticede hafiflemiş olarak oradan ayrılırdı.

Gariplere, yetimlere, miskinlere çok merhamet eden bir kişiydi. Cömertti ve eliboldu. Dünyaya ve içindekilere iltifat göstermediği için, fakir olmasına rağmen pek çok iltifatlarda bulunurdu. Dünya yönünden hiçbir şeye alaka göstermez, geçim için herhangi bir sebebe başvurmazdı. Manevi görünüşle manevi zenginlik sahibiydi. İç ve dışta elbise ve nafakasını kendi üzerine almış olduğu yirmi kişiyi aşkın bir topluluğu vardı. Evinde çokça misafir ağırlardı. Taşlık bir köyde oturduğu ve hiçbir maddi geliri olmadığı halde hepsini de doyurur ve içirirdi. Aynı zamanda giyimlerini de üzerlerine alırdı. Herkese dünya sevgisinde men eder, Allahü Tealanın sevgisini tavsiye ederdi.³⁵

1. Hediyeleşmesi:

³⁵ ter. El-Hac Hasan Şükrü , A.g.e, s. 160, 161

Hediye olarak verebileceği kendine ait malı mülkü olmamıştır. Kendine hediye olarak gelenleri o anda yanında kimler varsa dağıtıverirlerdi. Hediye dağıtırken fakiri gözetirler yada oradaki herkese paylaşırlardı.

2. Mektuplaşması

Hocalarına, akrabalarına ve arkadaşlarına yazmış olduğu birçok mektupları bulunmaktadır. Ziyaretine gidemediği kişilere mektup ile ulaşmaya çalışmıştır. Hocalarından ve akrabalarından dua istemiş, hallerini ve hatırlarını sormuş, haberleşmeyi kesmemeleri için ricada bulunmuştur.

3. Davete İcap Adabı:

Davete icap etmeye özen gösterirlerdi. Ama kötü kimseler çağırılmış iseler davetini kabul etmezlerdi.

4. Misafirleri Ağırılama Adabı:

Evinde çokça misafir ağırlardı. Misafirliğin üç gün olmasını tavsiye ederlerdi. Üç günden fazla olanını hoş karşılamazlardı. İlk gün misafirini çok iyi ağırlatırdı, ikinci gün daha az itibar ederlerdi, üçüncü gün niye geldin diye sorarlardı. Ama medreseye gelenlere hiçbir soru sormaz, elinden geldiğince ağırlarlardı.

5. Halifeleri Karşı Davranışları

Halifelerine anlayışla yaklaşp onların sorunları ile ilgilenmiştir. Halifelerinden Seydişehirli Hacı Abdullah Efendinin evlenmesine yardım etmiş, sıkıntıya düştüğünde yol göstermiştir.

Bir seferinde Hacı Abdullah Efendi öğretim yaptığı medresede sıkıntıya düşmüş, hocasına gelmiş ve durumu izah etmiş. Memiş Efendi Hazretleri:

“ Mücehhez olduğun zekanın karşısında yaşının kıymeti yoktur. Sende biz o güç ve kuvveti gördük ve gönderdik. Hemen Seydişehir’e dön ve vazifene devam et. Talebelerle beraber halkı irşad et. Allah yardımcın olsun.” diyerek Abdullah Efendiyi geri göndermiştir.³⁶

Feyzullah Efendi Hazretlerine kimseden para umması için sık sık nasihat etmiştir. “Minderinin altında o günkü ihtiyacın vardır.” diyerek rızkı Allah’tan beklemelerini öğütlemiştir.

Hataya düşecekleri vakit onları uyarmıştır, düşmemeleri için ise gözetmiştir. Yaptıkları hatayı düzeltebilmeleri için yardımda bulunmuştur.

Onları en iyi şekilde yetiştirmeye çalışmıştır.

6. Kadınlara ve çocuklara karşı davranışları

Kadınlara ve çocuklara her zaman merhamet ile muamele etmiştir, onlara karşı zor kullanmamıştır.

Şeyh Nuri Efendi ölünce eşi Arife Hanım zor durumda kalır, tehditler almaya başlar. Çareyi Memiş Efendi Hazretlerine sığınmakta bulur. Memiş

³⁶ Nazife Aslan, Lisans Tezi, Seydişehirli Hacı Abdullah Efendi’nin Hayatı, s. 30

Efendi Hazretleri kendisini evladı gibi kabul edip koruyup, kollamıştır. Daha sonra da kendi rızası ile halifesi Hacı Abdullah Efendi ile evlendirmiştir.³⁷

7. Fakirlik Hakkındaki Görüşleri

Fakirlik nedir bilmezlerdi. Zaten Rabbi istediği anda cebine rızkını koyuyordu. Dünya fakirliğinden hiçbir zaman şikayet etmemişlerdir. Onun asıl dert edindiği fakirlik ilim, irfan ve ibadet fakirliği olmuştur. Dünyaya ve içindekilere iltifat göstermediği için, fakir olmasına rağmen pek çok iltifatlarda bulunurdu. Dünya yönünden hiçbir şeye alaka göstermez, geçim için herhangi bir sebebe başvurmazdı.

8. Zenginlerle Münasebetleri

Zenginleri sevmez, sofralarına oturmazlardı. Sadece İslam'ı anlatabilmek gayesi ile görüşürlerdi.

9. Zahirî Sohbetleri

Zahirî sohbet yapmaya özen gösterirlerdi. Bu yüzden bir çok defa tehdit alıp, suikastlara maruz kalmıştır ve birçok defa kendini çekemeyenler tarafından göç etmeye zorlanmıştır.

10. Temizliğe Gösterdiği Önem:

“Temizlik imandandır” düsturu gereğince temizliğe çok riayet ederlerdi. Abdestsiz hiç dolaşmazlardı. İbadeti tertemiz kıyafetlerle yaparlardı.

11. Hastalık İle İlgili Görüşleri:

³⁷ Nazife Aslan, A.g.e, s. 25

Hastalanmayan insan imtihana çekilmiyor diye düşünürlerdi ve sabr edilmesini nasihat ederlerdi. Bu konuda silsilenin devamı müridlerinin davranışları ile ilgili bilgi vermek istiyorum.

Hacıveyizzade bilindiği üzere Memiş Efendi Hazretlerinin silsilesinin mürididir. Hacıveyizzade Efendi'nin sırtında ameliyatla alınması gereken bir çiban çıkar. Doktor "Hocam sana benç vurmam gerekli" der. Hoca efendi de bencin ne olduğunu sorar, doktor da uyuşturucu iğne olduğunu açıklayınca Hacıveyizzade Efendi "Haşa" diyerek kabul etmez. "Ben zikrime dalarım sen o sırada ameliyatını yaparsın" der ve zikrine dalar. Doktor ameliyatı gerçekleştirir ve bitirince " Hoca Efendi" diye seslenir. Hacıveyizzade Hazretleri ise " HUUU!" diyerek zikrinden çıkar.

Yine torunlarından Ali Rıza Kudsi Hazretleri Çanakkale Savaşı sırasında kolundan domdom kurşunu ile yaralanır ve kurşunun çıkarılması icap eder. Kurşunun çıkarılması için yapılacak olan ameliyat sırasında uyuşturucu yapılmak istenir. Hazret ise bunu kabul etmez. Zikrine dalar ve sabreder. Kurşun böylece çıkartılır. Hanımı ameliyat sonrasında sorar ne gördün diye O da "bazen düşüp kalktığım oldu, o kadar." cevabını verir.

12. Vefa Duygusu:

Muhammed Kutsi Hazretleri'nin mektuplarında vefa duygusu ile yazılmış çok güzel satırlar bulunmaktadır. En başta mektup yazarak vefa duygusunu göstermiştir. Vefa duygusu ile yazılmış mektuplarda Hocalarından dualarını eksik etmemelerini istemekte, onlara olan minnettarlığını dile

getirmektedir. Yine akrabalarına yazdığı mektuplarda hallerini hatırlarını sormakta, kendisine dua etmelerini istemektedir ve tüm Aliçerçililere selam etmektedir.

13. Yetimler Hakkındaki Görüşleri:

Yetimler her zaman İslam dininin nazargahı olmuştur. Yetimleri kendi çocukları gibi görüp, her türlü ihtiyaçlarına yetişmeye çalışırlardı. Kendi yetiştirdiği talebelerine de korutup kollatırlardı.

B. DİNİ HAYATI

1. Sünnete Bağlılığı

Dinin ahkamına riayette canını ortaya koyarlardı. “Bir kimsenin emir ve yasaklara uymada ne kadar noksanı varsa tasavvuf yolunda da o kadar noksanı vardır.” buyururlardı. Sünnete son derece bağlılardı. Hz Peygamber’in örneğine riayet etmede son derece titizlik gösterirlerdi. Hacca gidip gitmediği konusunda kesin bilgimiz olmamasına rağmen Çavuş Köyünde kendisinin Hacı lakabı ile anılması, Kudüs-ü Şerif’e gittikleri vakit Hacca da gitmiş olabileceği ihtimalini aklımıza getirmektedir.

2. Kur’an Okuması ve Dinlemesi

Kur’an-ı Kerim okuması çok içliydi. Duyanları duygulandırır, içlerini sızlatırdı. Kendisi de son derece dikkatli ve saygılı bir şekilde Kur’an’ı dinlerdi.

Kendi yetiştirdiği talebelerinin de Kur'an okumaları son derece duygu yüklü idi. Tecvid ve makam alıştırması yapmak için sürekli okur ve okuturlardı.

3. Abdest ve Namazdaki davranışları

Muhammed Kutsi Bozkırı Hazretlerinin namazı abdestini tamamlayıcı nitelikteydi. Namazı abdestini tamamlıyormuşçasına ağlayarak namaz kılarlardı. Allah' Teala'nın huzurunda acizliklerini bilip edepli bir şekilde kulluk vazifelerini yerine getirilerdi.

4. Kabir Ziyareti

Kabir ziyaretlerine önem verirlerdi. Kabirleri ziyaret etmenin insanın gönlündeki dünya muhabbetini alacağını, Allah'a yaklaştıracağını nasihat ederlerdi. Kabir ziyaretine gittiği zaman yeşil bir ağacın bir dalını kırıp kabrin üzerine dikerlerdi. Yeşerip, büyüsün ve o zatı ferahlandırırsın isterlerdi.

5. Sadaka Dağıtması

Muhammed Kutsi Bozkırı Hazretleri'nin kendine ait çok malı ve mlk olmamıştır. Buna rağmen çok gani gönüllü idiler. Gelen hediye ve eşyaları o anda orada kimler varsa paylaştırıverirlerdi, kendine bir şey alıkoymazlardı.

6. Mübarek Gecelere gösterdiği önem

Hazret'in her gecesi mübarek gece gibiydi. Her geceyi mübarek gece bilip Rabbine kulluk ve tefekkür ederek değerlendirirlerdi.

7. Rızık Konusundaki Görüşleri

Geçim için herhangi bir sebebe başvurmazdı. Rızık konusunda kimsenin endişelenmemesini, Allah'ın herkesin rızkını ayırdığını, bize düşenin ise tam bir teslimiyetle Allah'a tevekkül etmek olduğunu nasihat ederlerdi. Kendisi de Rızık konusunda hiç endişelenmezdi. "Rızık için üzülen kimse insan defterinden hariçtir."³⁸ buyurarak insanları uyarırlardı. Bundandır ki günlük rızık Allah tarafından ya minderinin altına yada cebine konurdu.

8. Oruç Adabı

Peygamber Efendimizin de uyguladığı üzere iftarı ya bir hurma ile yada bir yudum su ile açarlardı. Akşam namazını sünneti ile beraber eda ettikten sonra evine gelip yemeklerini yerlerdi. İftarı erken yapar, sahurunu gece koyarlardı.

9. Hac Vazifesi: Kudsi Şerif'te şeyhi ile murakabe edip; Hac vazifesini eda için izin alarak hacca gider ve vazifeyi eda eyleyip Şam'a tekrar döner.³⁹

C. YEMEK ADABI

Allah'ın verdiği nimetlerin seçilmesinin nankörlük olduğunu nasihat edip yemek seçmezlerdi. Fazla yemek yememeye özen gösterirlerdi. İki öğün yemek yerlerdi, üç öğün yemek yemeği tasvip etmezlerdi. Yemeğe oturdukları zaman yedi lokmadan fazla yemezlerdi. Suyu da yavaş yavaş ve üç yudumda içerlerdi.

³⁸ Türkiye Gazetesi İslam Alimleri Ansiklopedisi c.18 s. 137

³⁹ Mehmet Eminoğlu, *Şeyh Muhammed Kudsi Memiş Efendi Hazretlerinin Tarihçesi*, s.39

D.GİYİM ADABI

Giysilerinin temizliğine ve tertipliliğine özen gösterirlerlerdi. Giyinmeye sağ taraflarından başlarlardı. Fazla giysisi yoktu.

E. EKONOMİK HAYATI

Ekonomik kaygıları yoktu. Bir evi vardı. Ticaret ile ilgilenmezlerdi. Akşama para ile yatmazlardı. Üzerinde para taşımazlardı. Ama her ihtiyaçları olduğunda mübarek ellini cebine atınca Rabbinin bir izzet-i ikramı olarak para çıkarırlardı. İhtiyaç sahiplerinin ihtiyaçlarını giderirlerdi. Yolda birisi para verdiği zaman bir fakire dağıtıverirlerdi. Bu yüzden rızık konusunda hiç endişe duymamışlardır.

F. SİYASİ GÖŞÜŞLERİ

Osmanlı Padişahlarını severlerdi lakin diğer devlet adamlarını sevmezlerdi, haram lokma olur endişesi ile sofralarına oturmazlardı. Devrinin Osmanlı Padişahları ve devlet adamları ise kendisini pek sever ve kendisine ikramda bulunurlardı. Sultan Vahdettin, Muhammed Kudsi Bozkırı Hazretlerinin oğullarından Bahaeddin Efendi'den ders alırlarmış.

G. EĞİTİME VERDİĞİ ÖNEM

Kendileri küçük yaştan itibaren en iyi şekilde eğitim görmüşlerdir. İlim tahsili için uzun mesafeler kat edip değişik ilim dallarında tahsil yapıp, zamanının kutbu olmuşlardır. Daha sonra da medrese açarak kendi talebelerini yetiştirmeye başlamışlardır. Mektuplarında Emir-i Buhari Tekkesi adlı bir tekkeden bahsetmektedir. Bu tekkenin çok nadide bir tekke olduğu, Şeyh-ül İslam veya Reis-ül İslam ricasıyla dahi nail olmanın zor olduğu yazılıdır. Padişah ziyaretgahı olduğu ve kendilerinin buraya vasıtasız nail olduğu belirtilmektedir.

Anadolu'nun pek çok kasaba ve köylerine dağılan talebeleri, hocaları vasıtasıyla aldıkları feyizleri her tarafa yaymışlardır. Bu mübarek kimsenin yetiştirdiği talebeler, Doksanuç Harbine, Balkan, Çanakkale, Birinci Cihan ve İstiklal Harbine katılıp, bu vatanın bize miras kalmasında büyük emek sarf etmişlerdir. Birçokları bu uğurda canlarını feda edip, şehitlik şerbetini içmişlerdir.⁴⁰

Kendi çocuklarının eğitime de son derece ehemmiyet göstermişlerdir. Onların en iyi şekilde eğitim görmelerini sağlamışlardır. Günümüzde kendileri gibi torunları da Cami hazirelerinde metfundur. İlim irfan sahibi, devletlerini korumaya çalışan vatansever insanlardır.

Muhammed Kutsi Hazretleri'nin mektuplarını incelediğimizde çok nadide bir dil ve üslup kullandığını görüyoruz. Arap Dili Edebiyatına ve Fars Dili Edebiyatına vakıf bir üslubu vardır. Hocalarına yaptığı dualarda çok içten bir yakarış seziliyor. Bu yakarışın tesiri ile insanları derinden etkileyen çok

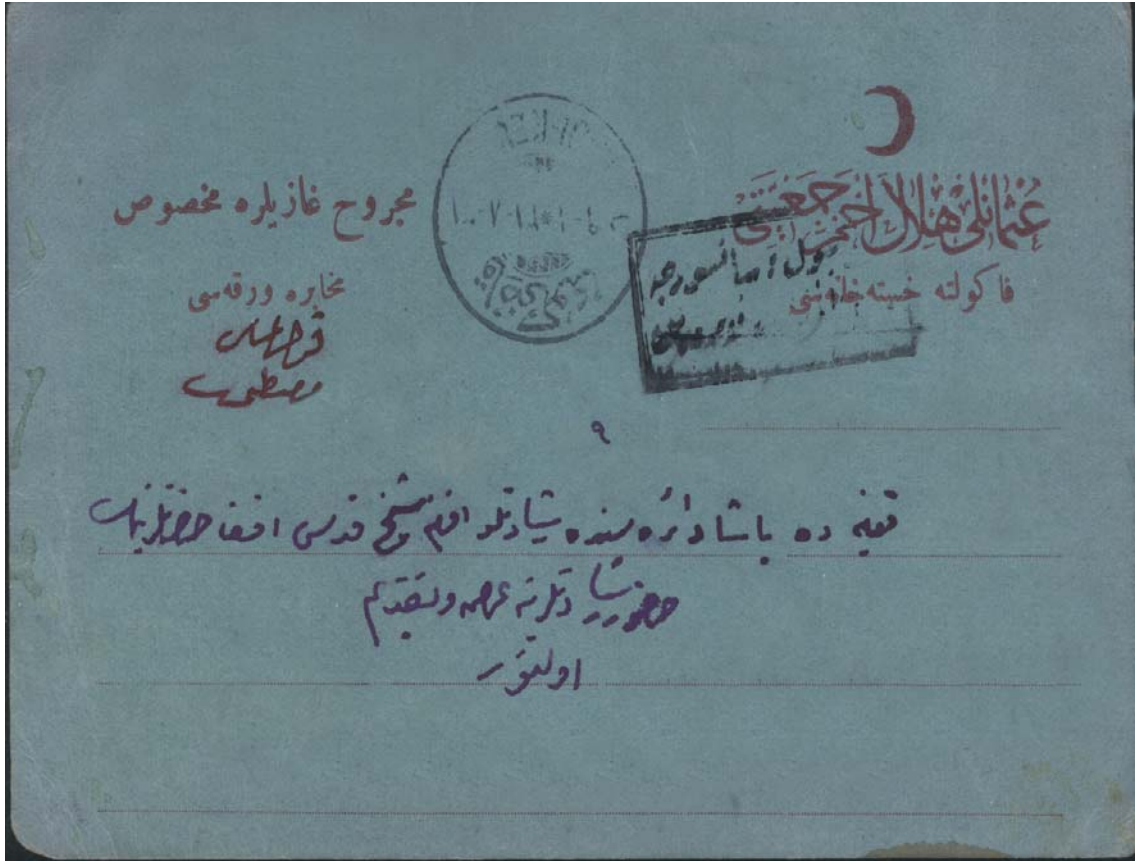
⁴⁰ Türkiye Gazetesi İslam Alimleri Ansiklopedisi, c.18, s.136

güzel, zarif, edebi cümleler kurmuştur. Bu da hem edebiyat ile ilgilendiğinin hem de kendisini çok iyi yetiştirdiğinin göstergesidir.

H.ÖZEL AİLEVİ HAYATI

Hanımlarının kalplerini kırmamaya çalışırlardı, onları zorlamazlardı. Çocuklarına da merhamet ile muamele ederlerdi. Bir ayrıcalık yapılması gerekiyorsa kızlarını ön planda tutarlardı. Çünkü onların daha çok yardıma muhtaç olduklarını nasihat ederlerdi. Hanımına Hanım diye, kızlarına annem diye hitap ederlerken, oğullarından büyüklerine babam der küçüklere efendi diye seslenirlerdi.

I.MEKTUPLARI VE ÇEVİRİLERİ:

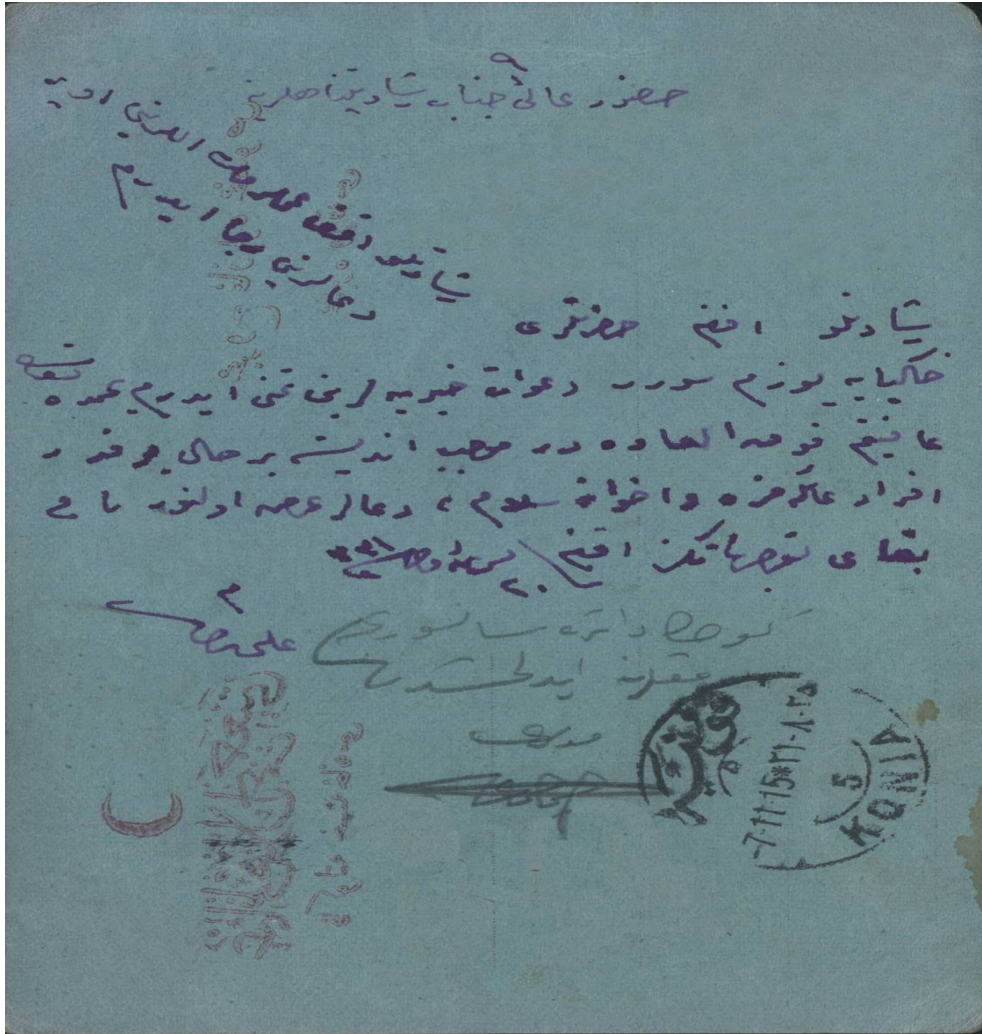

Sol üst köşe: Mecruh gazilere mahsus muhabere varakası (Yaralı gazilere özel harp evrağı)

Sağ üst köşe: Osmanlı Hilal-i Ahmer (Kızılay) Camii Fakülte Hastanesi

Ana metin: Konya'da paşa dairesinde reşadettü Efendim Şeyh Kudduş Afaki Hazretlerinin huzuru reşadetlerine dileklerim arz ve takdim olunur.

.....

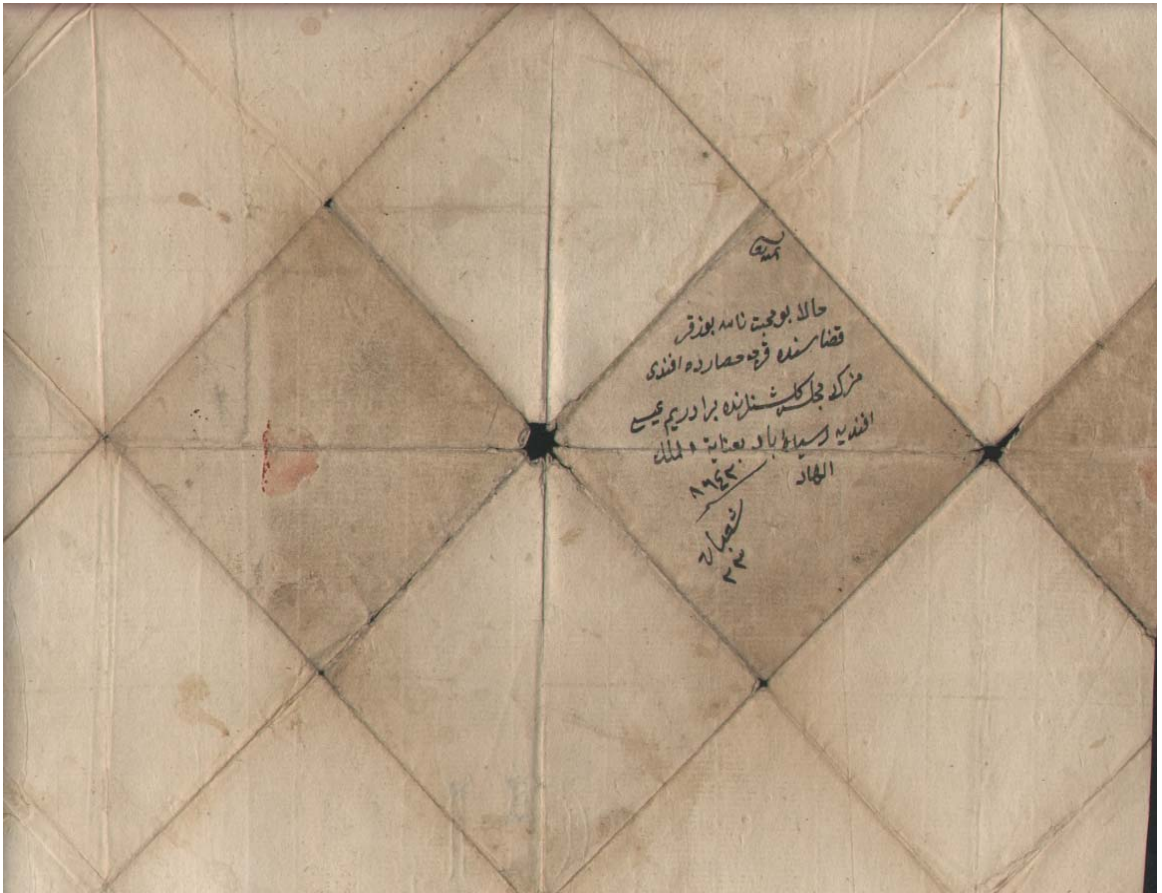

Huzur-u Ali Cenap Reşadetlerini

Reşadetli Efendimin ellerini öper dualarını rica ederim.

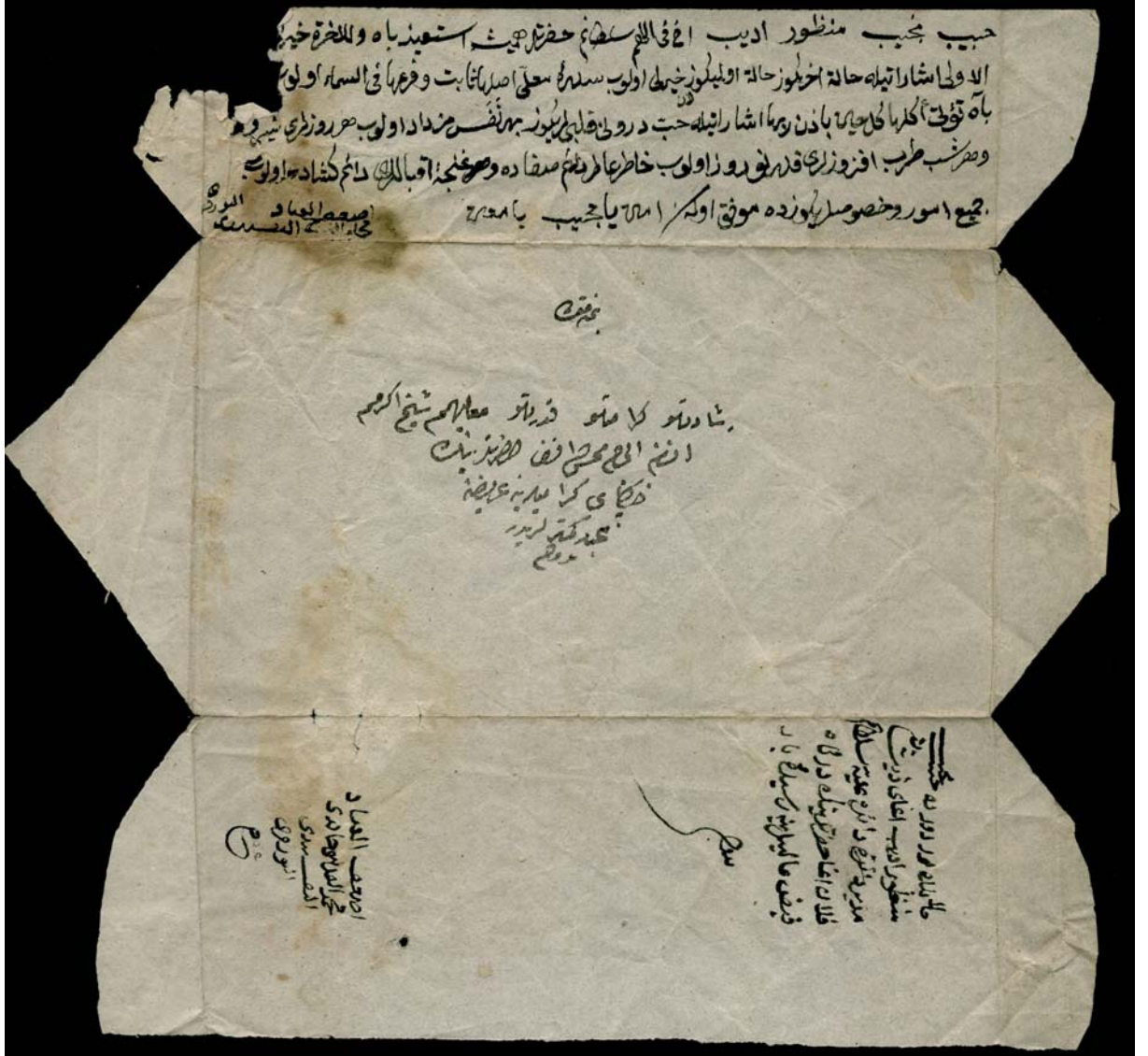
Reşadetli Efendim Hazretleri,

Hak-i paye yüzüm sürer, dağvat-i hayriyyelerini (hayırlı davetlerini) temenni ederim. Bi hamdi Teala (Allah'a şükürler olsun) Yemende saadet-i afiyetim fevkaladedir(Yemende çok iyiyim). Mücib-i endişe bir hal yoktur (Endişe edilecek bir durum yoktur). Ferd Efrad-ı ailenize ve ihvana (Aile fertlerinize ve kardeşlerinize) selam. Dualar arzum olunur. Baki bekayı teveccühatınıza efendim. 20 Teşrinievvel (ekim)1331

Bi mennihi Teala

Hala bu muhabbetname (sevgi mektubu) Bozkır kazasında Karacahisar'da Efendimizin meclis-i gülşenlerinde (gülbahçerinin meclisinde) biraderim İsa Efendi'ye resid-e bad (ulaşsın) binaen. El Melik hêd (Hidayete erdiren Allah'ın adıyla) 8642 beduuh-(سدوح) 23 şaban

Habib-i nacib manzur-u edip (Sevgili, asil soylu, edepli) ah-ı fillahım (Allah dostum) sultanım hazretleri hemiş (her zaman) estaüzübillah bah ve lilahiretil hayra ilaveli işaretiyle halet-i ahirimiz (sonraki durumumuz) halet-i ulanızdan (önceki durumumuzdan) hayırlı olup sidre-i mualla asluha sahitün ve feraha fissemai (sonraki durumunuz önceki durumunuzdan daha iyi olup makamınız sidre-i mualla (en yüce manevi mevki)) olur. Billahi Teala “eklühe külli hîne biizni Rabbiha” işaretiyle hub-bu derunu kalbilenür (derin taneler yeşerir) ve

be her nefis müzdad (arttırılmış) olup her ruz-u (gün) seyr ve her şeb-i (gece) tarab-ı efzuzları (her gece ve gündüzünüzüze sevinçliliği artsın) kadir nevrüz (bahar başlangıcı gibi olsun) olup hatır-alileri safada (hatırları gönül şenliğinde) ve gonca-i ikballeri kürşad olup (Saadet tomurcukları açılmış olup) cem-i umur ve hususlarınızda muvaffak olasınız (bütün işlerinizde başarılı olasınız). Amin
Ya mucip, Ya muavin

Bi menni Teala

Reşadetli, kerametli, kudretli meal-i hiicem (hocam) şeyh-i erkemim Efendim el-Hac Muhammed Efendi Hazretlerinin dergah-ı keramilerine arıza-i abdi kemterileridir.

Sol alt köşe: Burdur beldesinde has habib-i mücib manzur-u edip-i ağa-yı dairesine müdür daire-i aliyesinde (müdür dairesinde) sultanım filan ağa hazretlerinin dergah-ı feyz aliyelerine (feyzli dergahına) reşide bad (ulaşsın)

سادوح

Sağ alt köşe: Ed-aful ibad\ Muhammed el-Kuddusi Halidi en-Nakşibendi el-Bozkırı

.....

1. Sadakatin ve boyun eğmenin kaynağı, akıl ve irfanın kaynağı inci ve mercanlarla bir sedeftir. Sanki O selam ve hediye anahtarları ile başlıyor. Allah Teala dünya diyarında sizi daim etsin. İmanın korunması ile Allah varlığını ahiret gününde cennetin en üst makamlarına yerleştiresin, her elemden ve kederden korusun. Sübhanın hadimi hürmeti ile ömrünüzü uzun kılsın. Kuran'ın hürmeti ile rahatın kapılarını sizin için açsın. Rahman'ın sevgilisi ile muradınıza ulaştırsın. Hz. Osman'ın hürmeti ile azığınızı ve takvanızı bol kılsın. Bütün enbiya ve Peygamber hürmeti ile sonunuzu iyi kılsın. Allah sizi ve bizi ahir zamanda gönderilen Peygamber sancağı altında mahşerde buluştursun. Allah Hz. Yusuf'u Kenan'ı Yakub'a buluşturduğu gibi sizi muradınız ile buluştursun. Döneceğimiz yer olan Malik-ül Mülk olan Allah'tır. Yine Allah sizin gibiler arasından şefkatini yüceltsin. Amin.

Sözüme başlarken ey Ekrem ey yüce kardeşim. İç huzurunuz nasıldır. Ve hoş kokunuz nasıldır. Allah hoş bir selamla sizi selamlasın. Amin. Şevkatli merhametli sebab-i vücut haiz hayatımı valide azizim hazretlerinin mübarek ellerinden öpeyim ve ayaklarından öpüp ve ayaklarının tozuna yüzümü bin kere bin süreyim. Mübarek hatır şeriflerini ve kalp müniflerini sual edeyim. Hemen Allah-ı azimüşşan sıhhatte daim eyleyipdünya gözüyle görüşmek eyleyerek eğer bu fakir ki gurbet diyarında mihnet (sıkıntı) evinde ayrıldık. İnşak ile kebab ve biryan olan sefiller kervanı ahvalinden sual olunur ise bi hamdillahi Teala sözü uzatmayalım. Eriki-i sıhhatte (sıhhat tahtında) esnan-ı aliyyede dua günü

sebebiyle sultan Muahammed'e Kurbanda Buhari tekkede maruf mübarek mahallede dua ile meşgul bilesiniz. Takdir Allah böyle imiş.

2.Ol tarafta mağden-ül ulum eş-şeria ve nebi-il ulum el-aliyyi (alat ilimlerinin kaynağı olan) üstaz kiram efendim sultanım müderris hocamın mübarek beyzalarını takbil (ellerini öper) ve zeyl-i kerimlerini (eteklerini) bus ve kadem-i şeriflerine (ayaklarına) yüzüm sürerim. Bizi dualarında unutmasın. Hemen ancak efendimin duası sebebiyle hangi mahalle varsak elhamdülillah adını adına hatırımızı murat ederler. Zira efendimizin duası kimyadır (yapısıdır). İnşallahüteala da-i kadiminiz (duacınız⁹ olurum.Ve dahi ol tarafta Cami-il ahlak-ıl hamide ve amil-il süne el- ahmediyye olan efendim sultanım Ahmet Efendi hocamın mübarek yed şeriflerini (ellerini) takbil (öper) ve kadem-i şeriflerini (ayaklarını) bus edip (öpüp) ve dua ve kimyasını (yapısını) reca ve niyaz ederim. Ve dahi ol tarafta sehavetli ve letafetli Abdurrahman Efendi Hocamın yed-ü beyzalarını ve didelerini buus ederim (beyaz ellerini ve gözlerini öperim). Bizi duadan duur(uzak) etmeyesiniz. Zira sizin duanıza be her hal(her zaman) muhtacım.

3.Ve dahi ol tarafta hakikatsiz biraderim diye Ayık Osman efendiye ve amm-ı zadem (amcam) İsmail Efendiye selamlar olunur. Duaları rica olunur. Ve dahi ol tarafta Abdullah Efendi zade gözümün nuru Mehmed Efendi'ye selamlar olunur. Ve Aliçerçililerin cümlesine selamlar olunur.

4.Benim biraderim Emir-i Buhari tekkesi öyle bir tekkedir ki her ahdin nail olmadığı bir tekkedir.Hatta Şeyh-ül İslam ve Reis-ül İslam dahi nail

olunmaz.Padişah ziyaretgahı bir mahalle-i mubarekte kutbu ahdaktır. Gayet büyüktür. Elhamdülillah vasıtasız istedik biz nail olunduk. Cem-i medarı meaşa (yaşayış sebeplerinin hepsi) içindedir. Eğer intizaç edersen (kabul edersen, uyuşursan) çok saadet olur. Dua edin.

5.Benim biraderim mektubum vusulunda (mektubum ulaşınca) acele bir mektup rica ederim. Ama her ne var ki havadis oldu ise tahrir edesiniz(yazasınız). Ve mektubu sultan yakınında Baklavacı Handa alaiye bakiye (kalan) ondan emir-i buhari tekkesinden gönderesiniz.

Ve dahi ol tarafta hatip oğlu Memiş ve Seyyid oğlu Abdülbaki ve Murtazanın oğlu Hambeli ve Memiş oğlu Muhammed ve Mümin oğlu Emir Ahmet'in oğlu Yusuf'un oğlu Abdullah ve Osman Efendi oğlu ve Fakihoğlu Molla Muhammed efendi oğlu Osman ve Ali ye selamlar edip ve hocalarının ellerini öperim. Ve Memiş oğullarına has selamlar ederim.

Ramazana yirmi gün kala İstanbul'a dahil olduk, on gün kala tekkeye dahil olduk.

6.Ve dahi ol tarafta hemşerilerime ve teyzelerime ve enişterime selamlar olunur. Duaları rica olunur. Ve Anakız'ın ve İbrahim'in iki gözlerini öperim. Ve dahi Çat'da validem Medine ve hemşerilerine ve pederim Muhammed ve molla dayıma ve eniştem Mustafaya ve bizi bilip sual eden ahibbaların cümlesine selamlar olunur. Duaları rica olunur ve Molla Muhammed'e selamlar olunur. Benim biraderim bir futulü vakitte (dar vakitte) yazıldı kusura nazar etmeyesiniz.

7.Ve dahi ol tarafta Söğütlü İbrahim hoca'ya selam eder. Biraderlerime iğlam etmenizi (duyurmanızı) rica ederim.

8.Ve dahi ol taraftan dertdaşım, sırdaşım, şerikim Yeğen Mehmet Efendi'ye hasseten selamlar olunur. Hatır-ı Şerifleri sual olunur. Duası rica olunur. Ve dahi ol tarafta büyük ve küçük, erkek ve dişi ne kadar sual eden ahibba (ahbab, hısım, akraba) var ise minel bab ilel mihrab cümleye kuraden furada (tek tek) selamlar olunur.

İ. TÜRBE SİNDEN GÖRÜNTÜLER VE TÜRBE Sİ HAKKINDA BİLGİLER

Seydişehir'in Çavuş nahiyesi merkezinde, Selçuk tarzı mimarisini andırır biçimde, kesme taşlardan yapılmış, gayet güzel ve sağlam Muhammed Kudsi Bozkırı Hazretlerinin türbesi mevcuttur.

Cami İle Muhammed Kudsi Bozkırı Hazretleri'nin türbesi önünde küçük bir şadırvan vardır. Bu şadırvan, Abdülhamid Han'ın annesi Valide Sultan tarafından yaptırılmış olup; Hoca Memiş Efendi Hazretleri Çavuş bucağında medrese açıp, ilim neşrine başladıktan sonra, Abdülhamid Han Hazretlerinin annesi Valide Sultan Hanımefendi'nin Memiş Efendi Medresesine bir hediyesidir.⁴¹

Şadırvanın güney kısmına da bir kitabe konulmuş. Kitabeyi okumaya çalışırken, Valide kelimesinin önünde bir kelimenin kazınmış olduğu dikkatimi çekti. Orada bulunan yaşlılara, kelimenin ne olduğunu sorunca şu olayı anlattılar. Kırklı yıllarda Çavuş Nahiye Müdürlüğü'nde görev yapan katip, bir gün elinde çekiç ve keski ile "Valide" kelimesinin önündeki "Sultan" kelimesini köylülerin gözü önünde kazınmış!⁴²

Şadırvandaki mermer kitabede şunlar yazılıdır:

"Valide Sultan Aliyyetüşşan kethüdası atufetlü Hacı Said Bağ Hazretleri tarafından inşa olunmuştur. Tekabbelellahü Azze ve Celle. 1314"

⁴¹ Abdurrahman Ayaz, *Seydişehir Tarihi, Makalat-ı Seyyid Harun Veli* , s.67

⁴² M. Ali Uz, A.g.e, s.211

Muhammed Kudsi Bozkırı Hazretleri'nin Türbe-i Şerifleri

Türbe İçinde Muhammed Kudsi Hazretleri'nin Mezar Taşı Kitabesi

Mezar Taşı Kitabesinde şunlar yazılıdır:

“ Sadat-ı Meşayihî Nakşiden,
Mahbub-u Hüda
Kutbul vücud-u Elcami,
Beynelşeria Vettarika Mehmet.”

Türçesi:

“Nakşibendi Şeyhleri'nin büyüklerinden,
Hüda'nın sevgilisi,
Şeriat-ı ve Tarikat-ı câmi,
Bir Kutb'u mevcut”

Türbe kapısındaki kitabeleri

Türbe kapısının üzerinde şunlar yazılıdır:” 1282 (Türbenin yapıldığı tarih)

“Kutbul Afak Kurre, Eğyünül Uşak Mehmet Kudsi Hazretlerinin Türbe-i Şerifi”

Türçesi:

“Güzel Kur’an okuma’nın afak’ı insanların göz bebeği, Mehmet Kudsi Hazretlerinin Türbe-i Şerifi”⁴³

⁴³ Abdurrahman Ayaz, A.g.e, s.68, 69

Türbeden bir görünüm:

Şadırvandan bir görünüm:

SONSÖZ

Bu çalışmamız birçok yitirilen değerlerimizin yeniden keşfedilmesine vesile olmuştur, bu çalışmamız sonucunda bir kez daha anladık ki insana ancak çalıştığına karşılığı vardır.

İnsan doğru bildiği yolda ilerlerken ona engel olmak isteyen niceleri çıkar. Fakat Muhammed kutsi Bozkiri Hazretleri gibi bu zavallılara aldırmandan yolumuza devam etmemiz gerekir.

Gönüllerin pas tuttuğu, yüreklerin köreldiği, hassasiyetin azaldığı, güzelliklerin ve inceliklerin kıymetinin bilinemediği çağımızda Muhammed Kutsi Bozkiri ve talebeleri ve hatta çocukları ve torunları gibi Hak Aşıkları bize yitip hazinemizi yeniden keşfettirmektedir. Üzeri tozlanan o kıymetlerin tozunu alıp, bize bizi yeniden keşfetme olanağı tanımaktadırlar. Allah cümlesinden razı olsun.

Ne yazık ki Hz. Peygamber Efendimiz döneminde yaşayan Ebu Cehiller gibi çağımızda da Mevla'nın nuruna gözlerini kapayanlar vardır. Muhammed Kutsi Bozkiri Hazretlerine de gözlerini kapayan bu ilim düşmanı zavallılar, amaçlarına bir miktar ulaşıp Hazret'e ait bir çok şeyi tahrip etmiş ve günümüze çok az bilgi kaynağı ulaşmasına sebep olmuşlardır. Bu sebeple bu çalışmayı hazırlarken çok az bilgi kaynağından yararlanabildik.

Rabbimizden güzelliklerinin kıymetini bilen kullarından olabilmeyi niyaz ediyoruz...

KAYNAKÇA:

1. ALTINTAŞ, Hayrani, Tasavvuf Tarihi, Ankara, 1986
2. YILMAZ, H. Kamil, Anahatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar, İstanbul, 2004
3. SUNAR, Cavit, Tasavvuf Tarihi, Ankara, 1975
4. KUZ, Ziya, Merhaba Gazetesi Makalesi, Konya, 19 Şubat 2006
5. UZ, M. Ali, Konya Alim ve Velileri, Konya, 2004
6. TÜRKİYE GAZETESİ, İslam Alimleri Ansiklopedisi, c.18
7. ŞÜKRÜ, El-Hac Hasan, Şems-ül Şümus Tercümesi, Sadeleştiren: A. Fikri Yavuz, Mahmud Parlar
8. AYAZ, Abdurrahman, Seydişehir Tarihi, Makalat-ı Seyyid Harun Veli ve Müderris Eş'şeyh Hacı Abdullah Dehlevi, Konya, 1977
9. MEMİŞ, Abdurrahman, Halid-i Bağdadi ve Anadolu'da Halidilik, İstanbul, 2000
10. KONYALI, İbrahim Hakkı, Abid ve Abideleri ile Karaman Tarihi, İstanbul, 1967
11. ASLAN, Nazife, Seydişehirli Hacı Abdullah Efendi Lisans Tezi, Ankara, 2004
12. EMİNOĞLU, Mehmet Emin, Şehy Muhammed Kudsi Memiş Efendi Hazretlerinin Tarihçesi, Konya, 2007
13. Mehmet Emin Eminoğlu ile Yapılan Görüşme
14. Muhammed Kudsi Bozkırı Hazretleri'ne ait Mektuplar
15. www.tasavvufalemi.com

MUHAMMED KUDSİ BOZKIRI
HAZRETLERİNİN HAYATI